

Roadmap voor
duurzame welvaart

En Route!

A stylized landscape illustration in shades of green and blue. The background is a light green gradient. In the foreground, there are rolling hills and a body of water. A white line, representing a road or path, winds through the landscape. The overall style is clean and modern.

Competitiviteit	8
Ambitieuze industrieel beleid als voorwaarde voor topinnovatieregio	
R&D&I	14
Innovatie-ecosysteem verder verstevigen	
Ondernemersklimaat	22
Ondersteunende overheid voor beter ondernemersklimaat	
Internationaal ondernemen	28
Blijf Vlaanderen wereldwijd positioneren als topinnovatieregio	
Arbeidsmarkt	34
Talent activeren en werkbaar werk faciliteren	
Onderwijs & opleiding	40
Beschouw talentontwikkeling als hét fundament van onze kenniseconomie	
Digitalisering	46
Zet de versnelling in richting 'digital decade'	
Telecom	54
Faciliteer de uitrol van digitale topinfrastructuur	
Energie & klimaat	60
Hoger schakelen voor de energie- en klimaattransitie	
Circulaire economie & milieu	68
Terug naar de essentie: stroomlijn het milieubeleid en grijp circulaire kansen	
Defensie	76
Geef onze defensie-industrie een eerlijk speelveld	

De technologische industrie: motor voor welvaart in Vlaanderen

Met meer dan 10.000 bedrijven, 223.000 werknemers en 10,5% van het bruto regionaal product is de technologische industrie één van de sterkhouders van de Vlaamse economie. Bovendien is de sector sterk internationaal gericht: van de 114 miljard euro jaaromzet wordt de helft gerealiseerd dankzij export.

In 2022 investeerde de technologische industrie 2,6 miljard euro en bedroegen de uitgaven voor Onderzoek en Ontwikkeling ruim 3 miljard euro. Anders gezegd: de sector innoveert continu om aan de wereldtop te blijven en binnen Vlaanderen duurzame welvaart te creëren.

Sterk industrieel weefsel met enkele aandachtspunten

Ons ondernemerschap, de knowhow van onze medewerkers, de aanwezigheid van internationaal gerenommeerde universiteiten, hogescholen en onderzoeks- en kenniscentra, fiscale incentives voor O&O, onze logistieke ligging, de industriële symbiose ... Stuk voor stuk dragen ze bij tot het sterke industriële weefsel waar onze regio op kan bogen.

Tegelijk legden de coronapandemie en de energiecrisis de vinger op de kwetsbaarheid van dat ecosysteem. Denk maar aan onze energie- en materiaalafhankelijkheid van een beperkt aantal landen. Onze bedrijven kregen er de voorbije jaren een stevige dreun door, maar ze hielden zich bijzonder goed staande of krabbelden snel terug recht.

Onzekere toekomst voor onze kenniseconomie

Onze competitiviteit blijft echter onder druk staan en het tekort aan talent zet een steeds grotere rem op de bedrijfs groei. Bovendien is er niet snel beterschap in zicht. Zo startten het voorbije jaar nooit minder jongeren in een STEM-richting. Technisch geschoolden verdienen dringend meer waardering in onze maatschappij. Ook blijven we slecht scoren op levenslang leren, terwijl de snelle technologische ontwikkeling steeds meer nieuwe competenties vergt.

Om internationale investeringen aan te trekken, trekt Vlaanderen dan weer vaak aan het kortste eind in de subsidiewedloop. Verder bezorgt de beschikbaarheid van betaalbare energie in de toekomst onze ondernemers kopzorgen, net als de aankomende golf van Europese regelgeving.

Roadmap voor duurzame welvaart

De technologische industrie moeten we in Vlaanderen koesteren en verankeren. Ze is immers de ruggesteun van onze economie. Daarom delen we in dit memorandum een aantal oplossingen en aanbevelingen om onze industrie te versterken én duurzaam te verankeren in onze regio.

De voorwaarde: een ambitieuze Vlaamse Regering met een langetermijnvisie die een daadkrachtig beleid voert en de juiste prioriteiten legt. Verder staat een 'fitted' overheid hoog op de prioriteitenlijst. Een overheid die haar uitgaven onder controle heeft, zich focust op haar kerntaken, en inzet op administratieve vereenvoudiging.

Tot slot is samenwerking belangrijker dan ooit voor die duurzame toekomst. Tussen ministers, beleidsdomeinen en beleidsniveaus in de eerste plaats. Maar ook tussen overheden en publieke en private stakeholders. Wij staan alvast klaar om de komende maanden de dialoog aan te gaan. En reken zeker ook de komende legislatuur op ons als sterke partner.

En route!

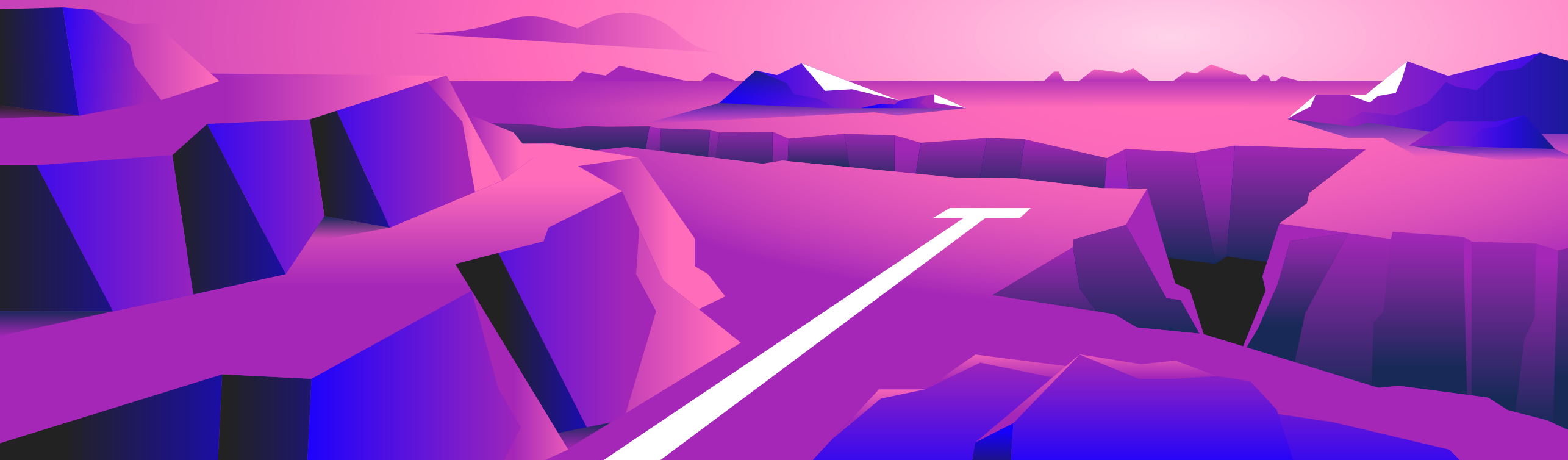
Jolyce Demely,
Directeur Agoria Vlaanderen

Tim Berckmoes,
Voorzitter Agoria Vlaanderen

Competitiviteit

Ambitieuws industrieel beleid
als voorwaarde voor topin-
novatieregio

Tijd voor een andere route

Met een werkgelegenheidsgraad bij de 20- tot 64-jarigen van 76,7% en een bbp per inwoner van 40.000 euro is Vlaanderen een welstellende regio. Onze regio kan dan ook bogen op een sterk industrieel weefsel van meer dan 100 ondernemingen per 1.000 inwoners (bron: Vlaanderen in cijfers, juni 2023).

100

Vlaanderen kan bogen op een sterk industrieel weefsel met maar liefst **100 ondernemingen per 1.000 inwoners**.
(bron: Vlaanderen in cijfers, juni 2023)

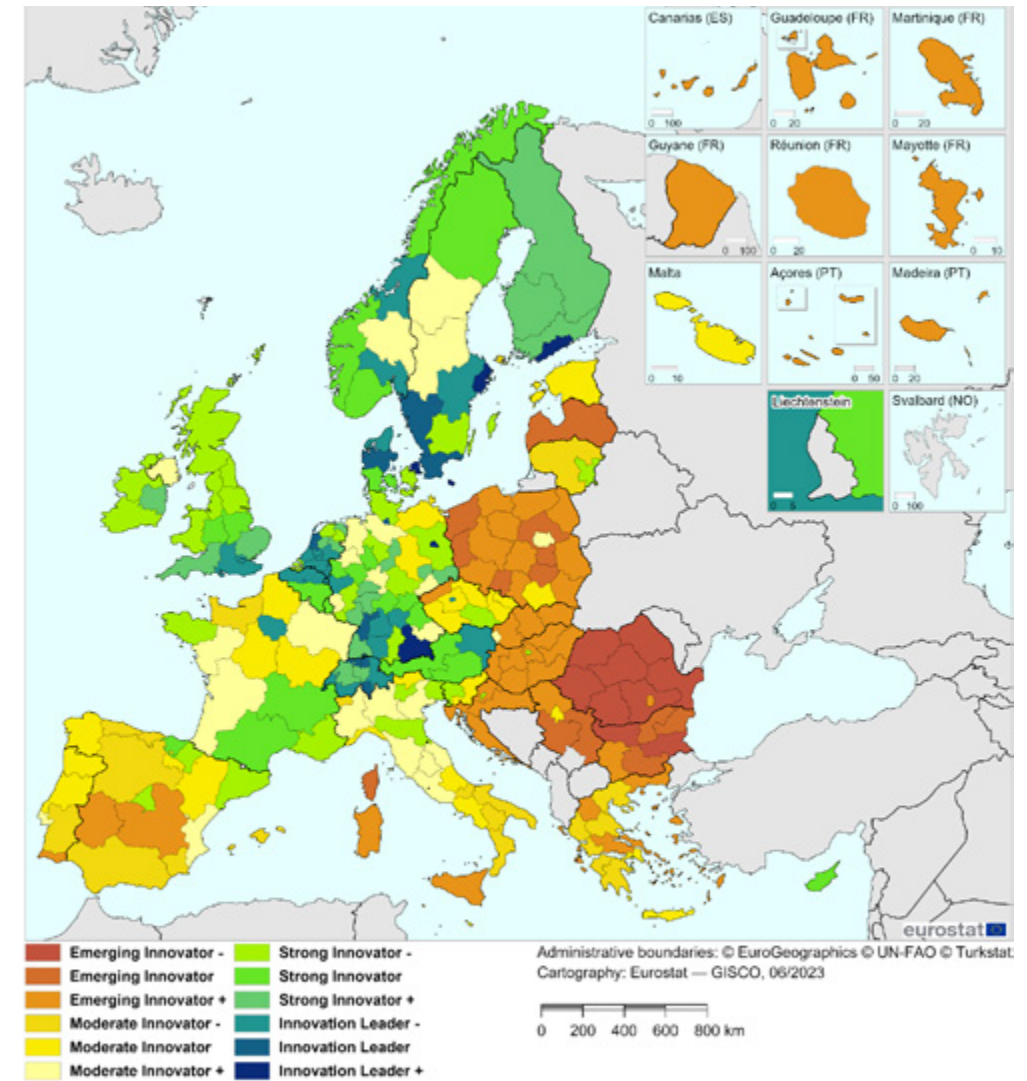

Magneet voor O&O-investeringen

Vlaamse bedrijven, kennisinstellingen en onderzoekscentra staan bovendien vaak mee aan de wieg van innovaties op wereldniveau. Ze lopen hierbij in het vizier van internationale investeerders, zo blijkt uit cijfers van Flanders Investment & Trade (FIT). Het aandeel buitenlandse investeringen in onderzoek & ontwikkeling (O&O) ligt historisch hoog. Samen zijn die goed voor een kwart van de bijbehorende job-creatie en de verankering van kennis, knowhow, industrie en dus welvaart.

Vlaanderen innovatieleider in Europa

In juli 2023 publiceerde de Europese Commissie de meest recente versie van het Regionaal Innovatie Scorebord, dat 240 Europese regio's analyseert. Vlaanderen staat daar op de 23e plaats en behoort tot de eerste groep van innovatieleiders, vier plaatsen beter dan de vorige meting in 2021.

Randvoorwaarden voor een competitief Vlaanderen

Vlaanderen scheert dus hoge toppen en mag daar terecht trots op zijn. Met het project Flanders Technology en Innovation (FTI) creëert de regering een momentum om Vlaanderen als innovatieve topregio te positioneren met aandacht voor Industrie 4.0 en Factories of the Future (FoF).

Om onze positie van innovatieve topregio te behouden, zijn een aantal randvoorwaarden cruciaal. Zo zijn solide digitale (bv. 5G, glasvezel) en logistieke infrastructuur een belangrijke voorwaarde om de verdere ontwikkeling van industrie 4.0 te laten slagen. Verder is er ook nood aan een langetermijnstrategie, met aandacht voor rechtszekerheid, administratieve vereenvoudiging, innovatie, talent, internationalisering, energie en de circulaire economie.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Positionering als topinnovatieregio

Agoria vindt dat Vlaanderen het momentum van Flanders Technology & Innovation (FTI) moet aangrijpen om onze regio ook op wereldniveau te positioneren als hotspot voor Industrie 4.0. Sla de handen ook in elkaar met andere regio's en landen, en ga op zoek naar partnerships (zie hoofdstuk [Innovatie](#)).

#2 Verderzetting Vlaams Industrieforum

Agoria pleit voor een verderzetting van deze doeltreffende overlegformule in de volgende legislatuur om een coherent en structureel industrieel beleid mét langetermijnvisie te realiseren.

#3 Katalysator voor meer STEM-instroom

Volgens Agoria biedt de lancering van Flanders Technology & Innovation kansen om enerzijds jongeren warm te maken voor STEM-opleidingen en anderzijds professionals voor een job in de technologische industrie. Beide zijn immers cruciaal om onze kenniseconomie te blijven voeden met voldoende talent. Bovendien opent FTI de deur naar een hogere waardering voor technisch geschoolden. FTI mag niet bij een eenmalig initiatief blijven, maar verdient verdere besteding om de nodige aandacht voor de problematiek van deze jobs te behouden (zie hoofdstuk [Onderwijs & opleiding](#)).

#4 Doelgerichte beleidsmix

Agoria vindt dat de Vlaamse overheid moet blijven inzetten op onderzoek en ontwikkeling, via slimme en toegankelijke financiering en geflankeerd door rechtszekerheid en voldoende fiscale stimuli.

Technology for a better world

Competitiviteit is een samenspel van verschillende factoren. In een federaal land als België zijn die hefboomen dan ook nog eens verspreid over diverse beleidsniveaus. Vlaanderen kent een sterk industrieel weefsel met een grote diversiteit aan ondernemingen, groot en klein. Als we onze ambitie van duurzame meerwaardecreatie uit ons duurzaamheidsrapport willen halen, dan is het cruciaal dat Vlaanderen ook in de toekomst blijft zorgen voor gunstige randvoorwaarden binnen de domeinen waarvoor het bevoegd is, zoals innovatie en onderwijs.

R&D&I

Innovatie-ecosysteem
verder verstevigen

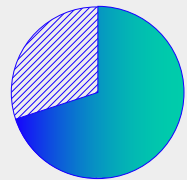
Tijd voor een andere route

Vlaanderen zit in het Europese koppeloton qua innovatie en bezit heel wat troeven om die positie verder te verstevigen. Denk maar aan de innovatiekracht van grote bedrijven en kmo's, onze start-up- en scale-upwerking, het ecosysteem van speerpuntclusters, strategische onderzoekscentra enzovoort. Wel wordt het cruciaal om nog duidelijkere beleidskeuzes te maken, het bestaande ecosysteem verder te versterken en innovaties te valoriseren.

Innovatiebeleid is te fragmentarisch

Momenteel gaat 70% van de innovatiemiddelen van Vlaanderen naar innovatieve ideeën binnen bedrijven of kennisinstellingen die op termijn tot een doorbraak kunnen leiden. Die bottom-upwerking werpt vruchten af, maar zou nóg beter kunnen functioneren als ze hand in hand gaat met een missiegedreven innovatiebeleid vanuit de Vlaamse context, met zijn bestaande waardeketens en sterktes.

70%

van de innovatiemiddelen van Vlaanderen gaat naar innovatieve ideeën binnen bedrijven of kennisinstellingen.

Ook wordt er nog te weinig aansluiting gezocht bij Europese missies die grote maatschappelijke uitdagingen tackelen. Denk maar aan de recente initiatieven in het kader van het Europese Green Industrial Plan, zoals de Net Zero Industry Act en de Critical Raw Materials Act. We vragen dus om een positieve keuze te maken voor strategische, toekomstgerichte projecten - denk aan offshore windenergie en waterstof - maar ook om aandacht te hebben voor nieuwe en bestaande ecosystemen rond micro-electronica en mechatronica. De Europese Chips Act biedt bijvoorbeeld heel wat opportuniteiten aan Vlaamse bedrijven om zich verder te positioneren als koploper.

Vlaanderen in Europese kopgroep, maar werk nog niet af

In juli 2023 publiceerde de Europese Commissie de meest recente versie van het Regionaal Innovatie Scorebord, dat 240 Europese regio's analyseert. Vlaanderen staat daar op de 23^e plaats en behoort tot de eerste groep van innovatieleiders, vier plaatsen beter dan de vorige meting in 2021.

Vlaamse bedrijven, kennisinstellingen en de overheid investeerden in 2021 samen 3,65% van het bbp in onderzoek en ontwikkeling, goed voor 10,8 miljard euro. De zogeheten 3%-norm is hiermee ruimschoots gehaald. Maar daarvan nam de overheid slechts 0,8% voor haar rekening. De privésector blijft dus dé financiële innovatiemotor. Anders gezegd: Vlaanderen zal in de toekomst een grotere duit in het zakje moeten doen om onze Europese koppositie verder te verstevigen.

Het is daarenboven ook belangrijk dat het federale niveau haar inspanningen op het vlak van O&O blijft behouden (vb.: o.a. systeem bedrijfsvoorheffing voor R&D. Zie federaal memorandum).

Meer diffusie en valorisatie zijn nodig

Hoewel de Vlaamse innovatiemotor op steeds hogere toeren draait, blijkt uit recent advies van de SERV dat nog slechts een beperkt aantal ondernemingen er effectief de vruchten van plukt. Dat komt omdat een te groot deel van het budget niet vraagen/of missiegestuurd wordt besteed. Anders gezegd: nog te vaak doen kennisinstellingen onderzoek los van specifieke bedrijfsnoden en wordt te weinig ingezet op de valorisatie van onderzoeksresultaten.

Innovatielandschap versterken door instrumentarium te optimaliseren

Over het algemeen zijn de bedrijven tevreden over de werking en ondersteuning van VLAIO. Het Agentschap zorgt voor goede begeleiding en ondersteuning van onze bedrijven via heldere procedures. Ook in de volgende legislatuur is voor VLAIO een belangrijke rol weggelegd om de ondersteuning van innovaties bij bedrijven in goede banen te leiden.

Zowel VLAIO als de Vlaamse Regering zetten de voorbije vijf jaar beleidsplannen op rond AI en cybersecurity. Die trajecten verlengen is een must om de maturiteit bij Vlaamse bedrijven in deze domeinen te vergroten. Daarnaast is er meer dan ooit nood aan experimenteerruimte rond 5G, wifi 6.0 en andere connectiviteitstechnologieën.

Niet alleen in Vlaanderen zijn er tal van subsidiemogelijkheden voor bedrijven. Er bestaat ook een waaier aan Europese financiële ondersteuning voor onderzoek en innovatie, zoals via het programma Horizon Europe. Toch stellen we vast dat Vlaamse bedrijven, ondanks het bestaan van de National Contact Points (NCP's) en organisaties zoals VLEVA, niet altijd hun weg vinden naar Europese subsidieprogramma's. Het is dus belangrijk om hun bekendheid bij de bedrijven te vergroten en te zorgen dat deze NCP's ook bekend zijn bij de Vlaamse bedrijven die een beroep (kunnen) doen op Europese subsidies. Vlaanderen moet de NCP-werking versterken, zodat er nog veel proactiever richting bedrijven kan gewerkt worden en bedrijven ook ondersteuning krijgen als ze Europese innovatieprojecten indienen.

Start-up- en scale-upwerking kan boost gebruiken

De voorbije jaren waren recordjaren voor Vlaanderen wat risicokapitaalfinanciering betreft. Start-ups haalden meer dan 550 miljoen euro op in 2021 en meer dan 705 miljoen euro in 2022, bijna een verdrievoudiging t.o.v. 2017. Hoewel dit positief nieuws is voor het ecosysteem van start-ups in Vlaanderen, zorgde onder meer de inflatie ervoor dat het in 2023 weer heel wat moeilijker is geworden voor Vlaamse start-ups en scale-ups om voldoende groeikapitaal te vinden. Financiering van onze snelle groeiers blijft hoe dan ook een aandachtspunt.

Agoria vindt het positief dat er met Startup.Flanders, het nieuwe initiatief van FIT, meer aandacht gaat naar de positionering van ons Vlaamse start-up- en scale-up-ecosysteem op internationaal niveau. Het initiatief komt geen dag te vroeg. Tegelijk wijzen we op de nood aan meer marketing in combinatie met (fiscale) incentives om het voor ons eigen talent én internationaal talent aantrekkelijker te maken om met hun techbedrijf te ondernemen vanuit Vlaanderen.

Het is dan ook belangrijk om in het achterhoofd te houden dat (federale) maatregelen zoals het terugschroeven van remuneraties in de vorm van auteursrechten (een van de weinige incentives die we hadden in ons land) en een fiscale hervorming die onze investeerders in techbedrijven wegjaagt, vloeken met inspanningen om ons ecosysteem te versterken.

Willen we een vuist maken in de internationale war for talent en onze scale-ups – toch de werkgevers van morgen – alle kansen geven, dan zijn meer doortastende en duidelijk zichtbare maatregelen nodig.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Investeer gericht

- Breng Vlaanderen aan de top van de Europese innovatieregio's en en ambieer om van Vlaanderen de 1e innovatieregio te maken tegen 2030.
- Breng in kaart welke toekomstgerichte waardeketens in Vlaanderen wereldtop zijn en welke ecosystemen daaraan verbonden zijn. Ondersteun deze maximaal en trek ook investeringen in deze waardeketens aan. Maak op die manier werk van een gezonde mix tussen missiegedreven en bottom-up-innovatiebeleid.
- Blijf investeren in artificiële intelligentie en cybersecurity en verleng de huidige beleidsplannen. Vul daarenboven de beleidsplannen aan met een nieuw impulsprogramma rond connectiviteit, zodat Vlaamse bedrijven volop aan de slag kunnen gaan met de vele voordelen van de nieuwste communicatietechnologieën zoals 5G en 6G.
- Zorg voor een betere afstemming van de verschillende programma's die in Vlaanderen bestaan, specifiek voor start-ups en scale-ups. Coördineer inspanningen om van Vlaanderen een centrum voor innovatie en ondernemerschap te maken en het effect van investeringen in het ecosysteem van starters maximaliseren.
- Ondersteun zowel kleine als grote Vlaamse bedrijven volop in hun innovatienoden. Het is immers die mix van ondernemingen van verschillende groottes in diverse sectoren die voor waardevolle economische activiteit zorgt in Vlaanderen.

#2 Optimaliseer het instrumentarium

- Geef een bredere invulling aan welke innovaties steun kunnen genieten en kijk hierbij niet enkel naar technologische innovatie, maar ook naar proces- en businessmodelinnovatie. Onderzoek verder op welke manier technologie voor werkbaar werk kan passen binnen de huidige innovatiesteun.
- Streef bij de ondersteuning via VLAIO naar maximale eenvoud en behoud de laagdrempelige aanpak. Zorg ook voor voorafgaande afstemming met bedrijven bij de verandering van modaliteiten of bij invoering van nieuwe steuninstrumenten en betrek hen ook bij de evaluatie van het instrumentarium.
- Versterk en zorg voor een betere bekendheid van de Nationale Contactpunten (NCP's) bij bedrijven, opdat ze maximaal gebruik kunnen maken van Europese subsidieprogramma's en diepgaandere begeleiding krijgen als ze een projectvoorstel indienen.

- Maak gebruik van de soepelere Europese regels in verband met staatsteun en pas deze ook in Vlaanderen flexibeler toe, zowel qua toegelaten steunbare projecten als wat de verhoogde steunpercentages betreft.
- Blijf inzetten op collectieve programma's voor een doelgroep van transformerende bedrijven. Voorzie naast disseminatie (van mature technologie) voldoende ruimte voor collectieve kennisopbouw.

#3 Zet in op valorisatie en diffusie

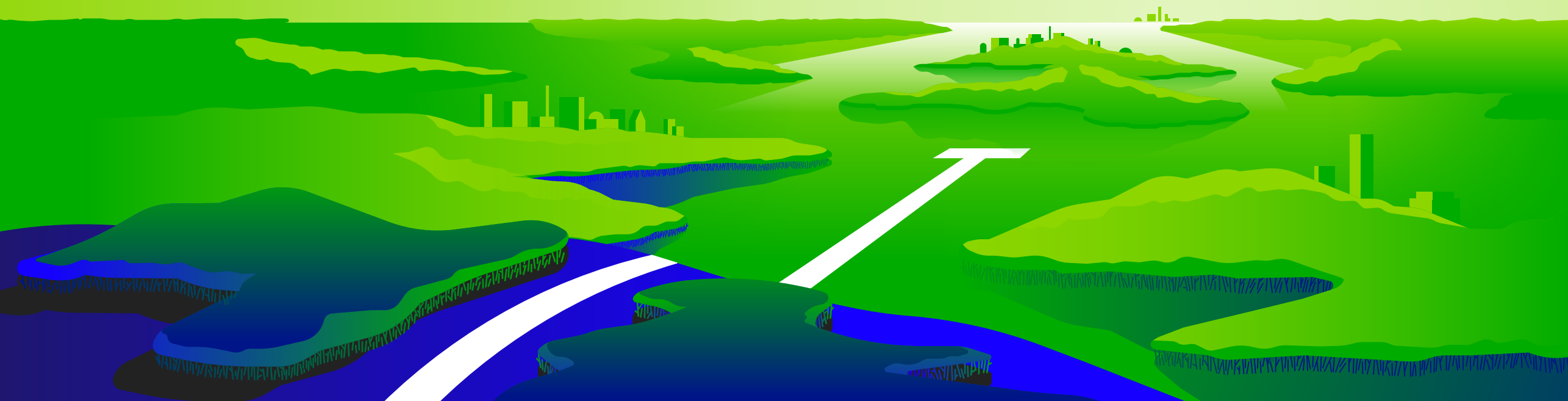
- Zet meer in op brede valorisatie en diffusie van kennis binnen de academische wereld en strategische onderzoekscentra, bijvoorbeeld door een industriële adviesraad te installeren in de schoot van universiteiten en kennisinstellingen. Dit zou hen toelaten om onderzoeksroadmaps af te toetsen en in lijn te brengen met de noden en behoeften van onze bedrijven. Ook een nauwe(re) samenwerking met valorisatiepartners zoals de collectieve onderzoekscentra en sectorfederaties kan soelaas bieden.

Technology for a better world

Innovatie raakt meerdere van de 12 focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria. Als technologische industrie willen we zoveel mogelijk meerwaarde creëren voor de samenleving. Behalve onze economische bijdrage aan de welvaart en de tewerkstelling in België, maximaliseren we ook onze maatschappelijke meerwaarde door technologische ontwikkelingen op het vlak van gezondheid en welzijn, veiligheid, digitale samenleving, de klimaattransitie ...

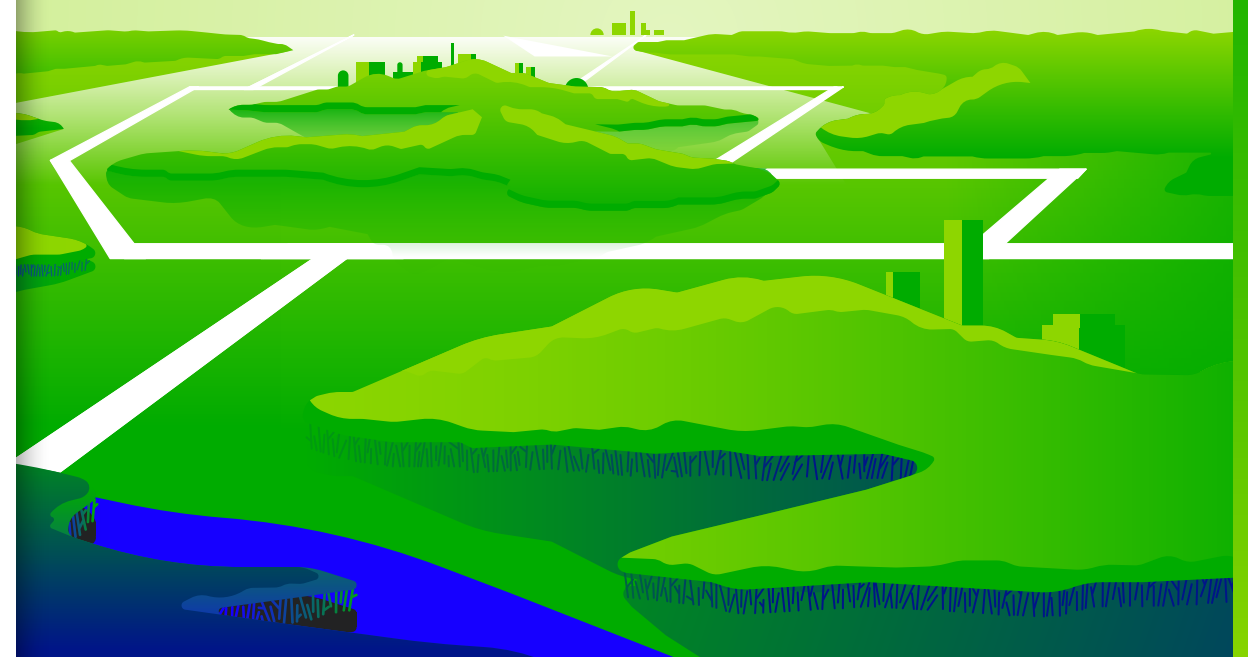
Ondernemersklimaat

Ondersteunende overheid voor
beter ondernemersklimaat

Tijd voor een andere route

Als motor van economische activiteit en innovatie, creëren de technologiebedrijven een hoog niveau van welvaart en welzijn. Maar de tsunami aan Europese regels zetten steeds meer een rem op de economische activiteit en innovatiekracht. Bovendien zorgen nationale en regionale *gold-plating* voor een ongelijk speelveld, zelfs binnen de interne EU-markt. Een toegankelijk vergunnings- en subsidiebeleid en een stabiele fiscaliteit zijn minimumvoorwaarden voor een aantrekkelijker ondernemersklimaat.

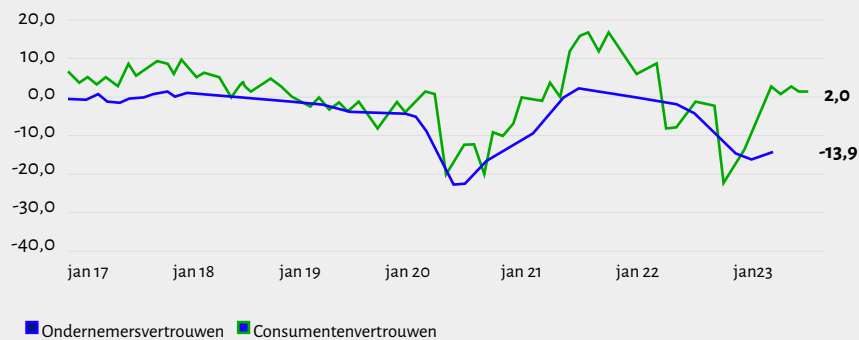

Ontoereikende overheidssteun tijdens Oekraïne-crisis

4,3 miljard euro maakte Vlaanderen vrij om de economie en maatschappij te stutten tijdens en na de coronapandemie. Tijdens de Oekraïne-crisis was de Vlaamse Regering veel minder present en de steunmaatregelen waren een stuk beperkter dan in buurlanden als Frankrijk of Duitsland. Bijgevolg zakte het ondernemersvertrouwen tot een dieptepunt.

Ondernemers- en consumentenvertrouwen

Vlaanderen, algemene synthetische brutocurve, seizoengezuiverd, maandelijkse data

Te log en traag subsidie- en vergunningsbeleid

De Vlaamse subsidie-instrumenten worden steeds complexer, ontoereikender en veeleisender. Denk aan extra voorwaarden zoals het voorleggen van een klimaatplan. Bovendien is het subsidielandschap sterk versnipperd, vordert de digitalisering van de overheidsadministratie traag en blijven ook de doorlooptijden van vergunningsaanvragen te lang. Een van de gevolgen is dat Vlaanderen er niet in slaagt om de belangrijkste waardeketens maximaal te ondersteunen. Toch kan de overheid nog serieuze stappen vooruitzetten, onder meer qua digitalisering van administratie. Ook vergunningsaanvragen kennen nog altijd een veel te lange doorlooptijd.

Opsplitsing overheidsopdrachten drempelverlagend

Kmo's en nichebedrijven hebben vaak niet de capaciteit om een volledige overheidsopdracht voor hun rekening te nemen. Terwijl ze wel prima geplaatst zijn om één of meerdere delen voor hun rekening te nemen. De opsplitsing van grote opdrachten in percelen werkt dan ook drempelverlagend voor kmo's. De milieuclausules stimuleren dan weer korte ketens, wat lokale bedrijven een streepje voor geeft.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Vergunningsprocedures sneller laten verlopen

Het vergunningsproces is te log en uitgesponnen. Agoria stelt een effectieve doorlooptijd van drie maanden voorop als streefdoel. Maar zorg in de eerste plaats voor rechtszekerheid door de hangende dossiers op te lossen en beperk de beroepsmogelijkheden die vandaag veel te uitgebreid zijn en aanvragen eindeloos verlengen.

#2 Ook een slankere overheid met verdere digitalisering van de administratie beschouwt Agoria als een dringend werkpunt

(zie hoofdstuk [Circulaire economie & milieu](#)).

#3 Vlaams subsidiebeleid heroriënteren in functie van de geïdentificeerde strategische sectoren.

#4 Betalingstermijnen respecteren

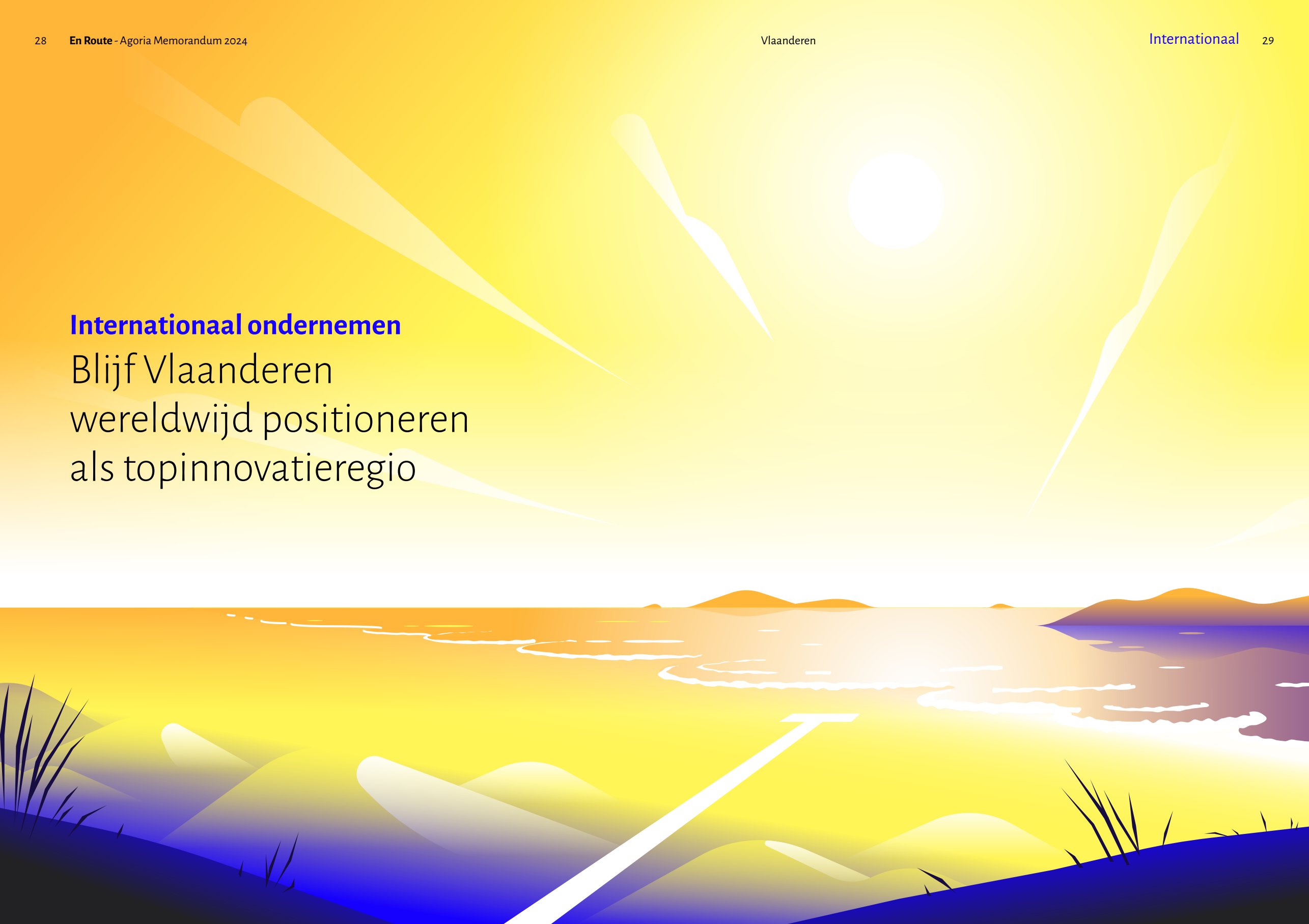
Naast inkorting van betalingstermijnen moet er gehamerd worden op de naleving van de huidige termijnen door aanbesteders. Agoria beveelt overheden ook aan om de inlevertermijnen te verlengen en de verwerkingstijd te verkorten.

#5 Laat circulariteit meetellen in aanbestedingen

Met het platform voor duurzame aankopen zijn we de goede weg ingeslagen, maar we kunnen en moeten beter doen. Het Vlaamse beleid om duurzaam en innovatief aan te kopen verdient alle kansen en moet verdergezet worden.

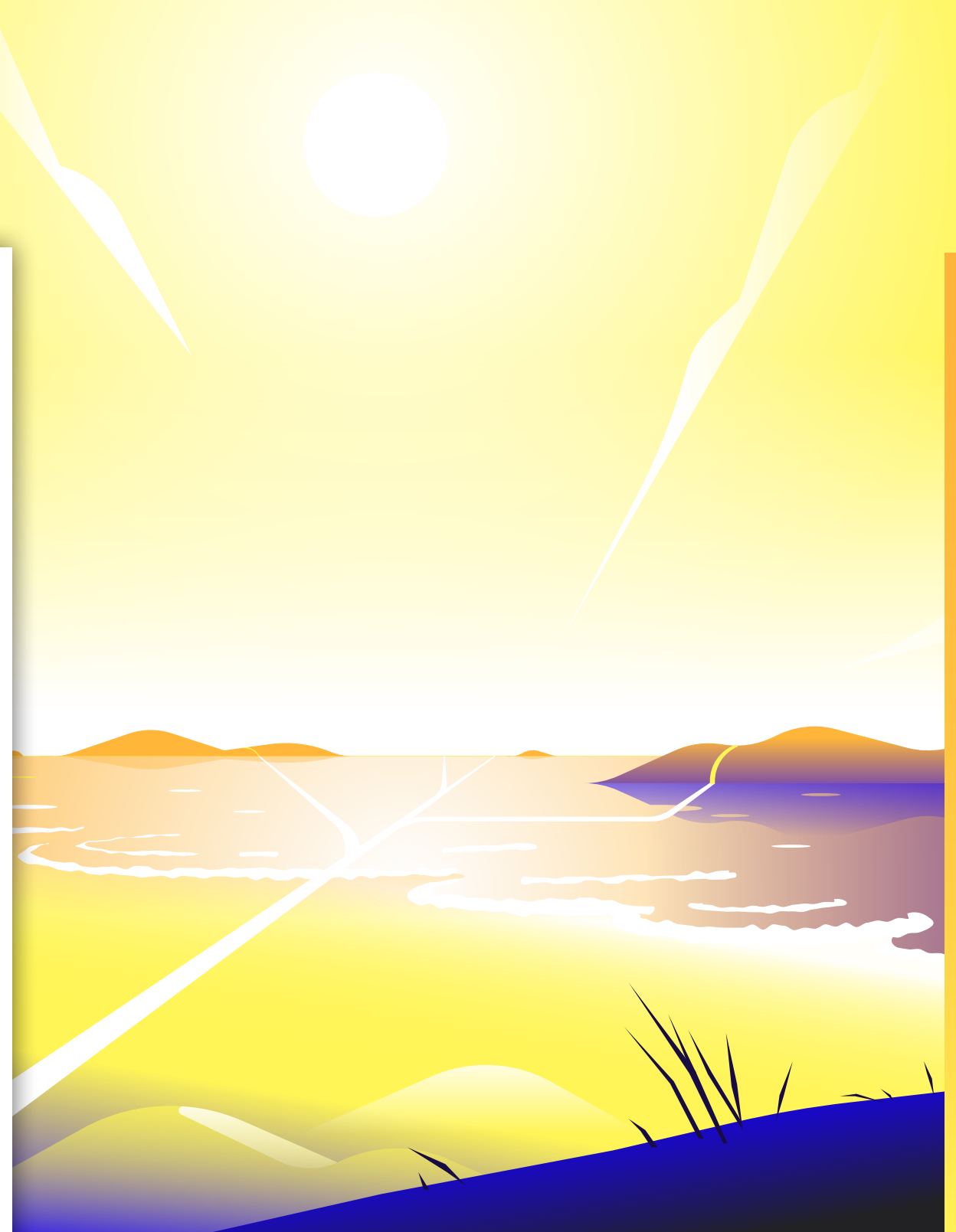
Internationaal ondernemen

Blijf Vlaanderen
wereldwijd positioneren
als topinnovatieregio

Tijd voor een andere route

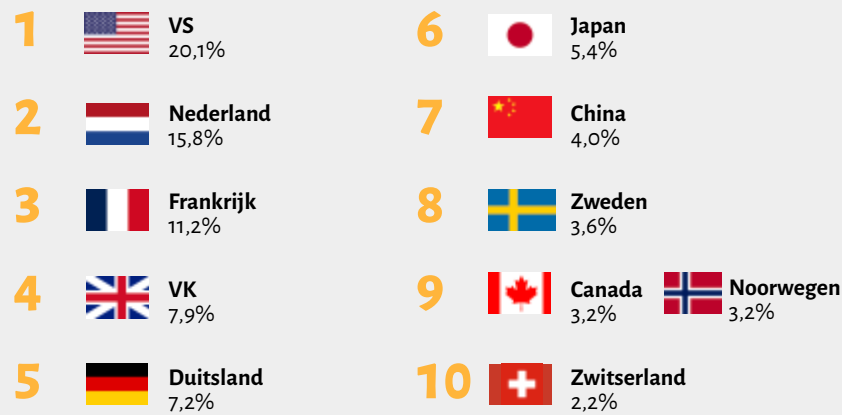
Ondanks de pandemie en de Oekraïne-crisis beleefde Vlaanderen in 2021 en 2022 recordjaren op het vlak van investeringen uit het buitenland. Onze regio staat hoog aangeschreven voor haar O&O en zit binnen de Europese kopgroep van zogeheten innovatieleiders. Toch mogen we niet op onze lauweren rusten, want ook in het buitenland zitten ze niet stil.

Topjaren voor buitenlandse investeringen

Buitenlandse bedrijven investeerden in 2022 maar liefst 5,26 miljard euro in Vlaanderen, een historisch record. Ruim 20% van de centen stroomde naar productiecapaciteit, eveneens bijna 20% naar O&O. De in totaal 278 investeringsprojecten waren goed voor 6.540 extra jobs.

Topinvesteerdere in Vlaanderen

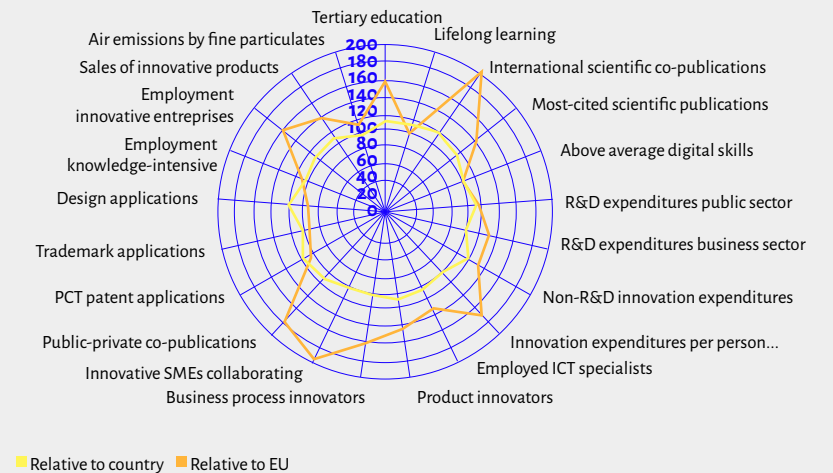

Sterke promotie in het buitenland

Via Flanders Investment & Trade (FIT) timmert Vlaanderen verder aan de weg om onze regio aantrekkelijk te maken in het buitenland. Daarvoor versterkte FIT onder meer zijn netwerk van technologieattachés, wat Agoria alleen maar kan toejuichen.

Vlaanderen als innovatieve regio

Volgens het Regionaal Innovatie Scorebord (RIS), dat 240 EU-regio's met elkaar vergelijkt, is Vlaanderen een innovatieleider:

Competitiviteit is geen evidentie

De wereld evolueert razendsnel en ook andere regio's zitten niet stil. Om onze positie van topinnovatieregio te behouden – of zelfs verder te versterken – moeten we dan ook creatief en vooral proactief uit de hoek komen.

Zo gaat 45% van de Vlaamse export naar buurlanden Frankrijk, Duitsland en Nederland, ongeveer 2/3 blijft binnen de grenzen van de EU-27. Alleen voorspelt de Europese Commissie dat 85% van de toegevoegde waarde buiten de EU gerealiseerd zal worden tegen het einde van dit decennium. Een opportuniteit en een bedreiging tegelijk dus voor Vlaanderen ...

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Gebruik het handelsbeleid als pijler van het industrieel beleid

Dit geldt zowel voor export als import. Zo ijveren we voor ambitieuze handelsakkoorden, maar ook voor de diversificatie van onze import met het oog op een open strategische autonomie.

#2 Ratificeer bestaande handelsverdragen en sluit nieuwe af

Dat slechts een minderheid van de Vlaamse bedrijven zijn diensten of producten ook buiten de EU aan de man brengt, is een mogelijke bedreiging voor onze regio. Om die drempel te verlagen, pleit Agoria voor de ratificering van bestaande handelsverdragen en het sluiten van nieuwe. Vlaanderen erkent terecht het strategische karakter van vrijhandelsakkoorden. Dwing daarom de ratificatie binnen België af via het overlegcomité en maak er belangenconflicten van indien nodig.

#3 Implementeer nationale controlemechanismen

De EU nam een bindend mechanisme aan rond interne informatie-uitwisseling over directe buitenlandse investeringen. Daar zijn nationale controlemechanismen voor nodig in combinatie met een veilige, geoliede Europese coördinatie. Agoria blijft samen met VBO, Voka, UWE en Beci aandringen op een grondige benchmarking met de buurlanden, bijvoorbeeld rond doorlooptijden. Een dergelijke screening vereist zowel menselijke als digitale ondersteuning, waar de volgende regeringen volgens Agoria prioriteit aan moeten geven. Als onze complexe staatsstructuur vlotte controlemechanismen in de weg staat, dreigen we investeringen aan de buurlanden te verliezen.

#4 Versterk de werking van de technologieattachés

Agoria is tevreden over het aanstellen van de technologieattachés in deze legislatuur. Agoria ziet een opportuniteit in het verder versterken van technologieattachés door het optimaliseren van de samenwerking met andere organisaties (o.a. VLAIO) en de werking van de attachés nog meer af te stemmen op de noden van de Vlaamse bedrijven.

Arbeidsmarkt

Talent activeren en
werkbaar werk faciliteren

Tijd voor een andere route

Tegen 2030 moet 80% van de Belgen op beroepsleeftijd aan het werk zijn. Concreet betekent dat 570.000 extra mensen naar de werkvloer brengen. In een krappe arbeidsmarkt komen dan ook alternatieve doelgroepen in het vizier. Verder biedt technologie heel wat mogelijkheden om de werkbaarheid en productiviteit van jobs te verhogen.

Knelpuntberoepenlijst blijft aandikken

De lijst met knelpuntberoepen werd in 2023 opnieuw langer. De teller staat op 234 beroepen, 27 meer dan vorig jaar. Om die openstaande functies in te vullen, is er voldoende talent nodig dat over de juiste skills beschikt en duurzaam ingezet kan worden.

234

Dat zijn er 27 meer dan vorig jaar en stilaan genoeg om van een knelpunt-economie te spreken in Vlaanderen.

Toch nog veel ondertewerkstelling

Eenzijds is er de groep van **werkzoekenden en inactieven** binnen de bevolking op arbeidsleeftijd, anderzijds vindt 3,5% van de werkenden dat hun aantal gepresteerde uren onder hun gewoonlijke of gewenste arbeidsduur ligt (2022). Zo zouden bepaalde **parttimers liever meer uren presteren** en ook sommige voltijds werkenden werken tijdelijk minder uren (bv. economische werkloosheid, overmacht).

Ten opzichte van 2019 nam de ondertewerkstelling het sterkste toe bij de **kortgeschoolden en personen geboren buiten de EU-27** (+2,5%). Mannen, hooggeschoolden en wie geen hinder ervaart door een handicap, aandoening of ziekte voert het vaakst een job uit met het gewenste aantal werkuren.

Tot slot is **slechts een op de drie 60- tot 64-jarigen** nog beroepsactief. Vanaf de kaap van 60 is uitbollen bijna de logica zelve.

Werk aan de winkel voor werkbare jobs

Uit de meest recente cijfers blijkt dat slechts de helft van de werknemers zijn job werkbbaar vindt. Bij de andere helft ondermijnt stress, een gebrek aan motivatie, te weinig leermogelijkheden of een verstoorde werk-privébalans die werkbbaarheid. Met alle risico's van dien ... Dus ook qua duurzame tewerkstelling valt er nog veel vooruitgang te boeken.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Activeer door te differentiëren

Koppel de werkloosheidsuitkering aan opleiding

Maak van de gerichte opleidingsinspanning een bepalende factor in het systeem van toekenning en duur van de werkloosheidsuitkeringen, afhankelijk van de opleiding die de werkzoekende volgt. Daarin kunnen mensen die (tijdelijk) werkloos worden, rekenen op een redelijke werkzoekendenuitkering. Naarmate de tijd verstrijkt, worden er gefaseerd extra voorwaarden verbonden aan de uitkering. Die voorwaarden moeten de positie van de ontvanger op de arbeidsmarkt versterken. Stopt iemand met zoeken naar werk of met zich te versterken, dan valt ook de uitkering weg. Na 2 jaar voor iemand die geen 20 jaar werkervaring kan voorleggen, na 3 jaar voor iemand die wel 20 jaar werkervaring kan voorleggen.

Breid de RSZ-korting uit naar andere doelgroepen

Agoria wil een doelgroepuitbreiding van de RSZ-korting voor de tewerkstelling van langdurig werklozen en personen met een grote afstand op de arbeidsmarkt. De ambitie: het aantal 15- tot 24-jarigen zonder job of studie tegen 2030 halveren tot 3,5%.

Evalueer het leerjobs-experiment

Agoria vraagt om het lopende experiment met leerjobs – waarbij de opleiding volledig bij de werkgever gebeurt – te evalueren en de leeftijds grenzen aan te passen.

#2 Hou medewerkers actief via werkpleklers

Erken bedrijfsspecifieke opleidingen in de incentives voor levenslang leren, zodat bedrijven ook scholen worden. Agoria vraagt om de evaluatie van de Individuele Beroepsopleiding (IBO) als een startpunt te zien en de andere vormen van werkpleklers bij VDAB te beperken in aantal. Verder wil Agoria een uitbreiding en verderzetting van het gemeenschappelijk initiatiefrecht voor het Vlaams opleidingsverlof. De ambitie: jaarlijks 10% nieuwe gebruikers/bedrijven registreren.

#3 Zet technologie in voor werkbare jobs

Technologie kan ondersteuning bieden voor taken die fysiek (bv. heffen, tillen) of mentaal (bv. repetitieve handelingen) belastend zijn. Daarom pleit Agoria voor een verschuiving van middelen van studiewerk naar de effectieve implementatie van ondersteunende technologieën. Naast meer werkbaarheid kan technologie ook de productiviteit verhogen.

#4 Stimuleer economische migratie en interregionale mobiliteit

Bijkomende instroom van talent zal van economische migratie en interregionale mobiliteit moeten komen. Concreet wil Agoria daarom een uitbreiding van economische migratie op basis van scholingsgraad met een verkorte onthaalprocedure voor knelpuntberoepen. Ook de verderzetting van de resultaatgerichte samenwerking tussen Actiris, Forem en VDAB is cruciaal om knelpuntvacatures ingevuld te krijgen. Tot slot, de knelpuntberoepenlijst voor economische migratie is nu te beperkt en wordt slechts om de 2 jaar bijgewerkt. Wij vragen om een uitbreiding van de lijst op basis van de reële arbeidsnoden en een halfjaarlijkse bijwerking.

#5 Versterk het Working in Belgium-platform

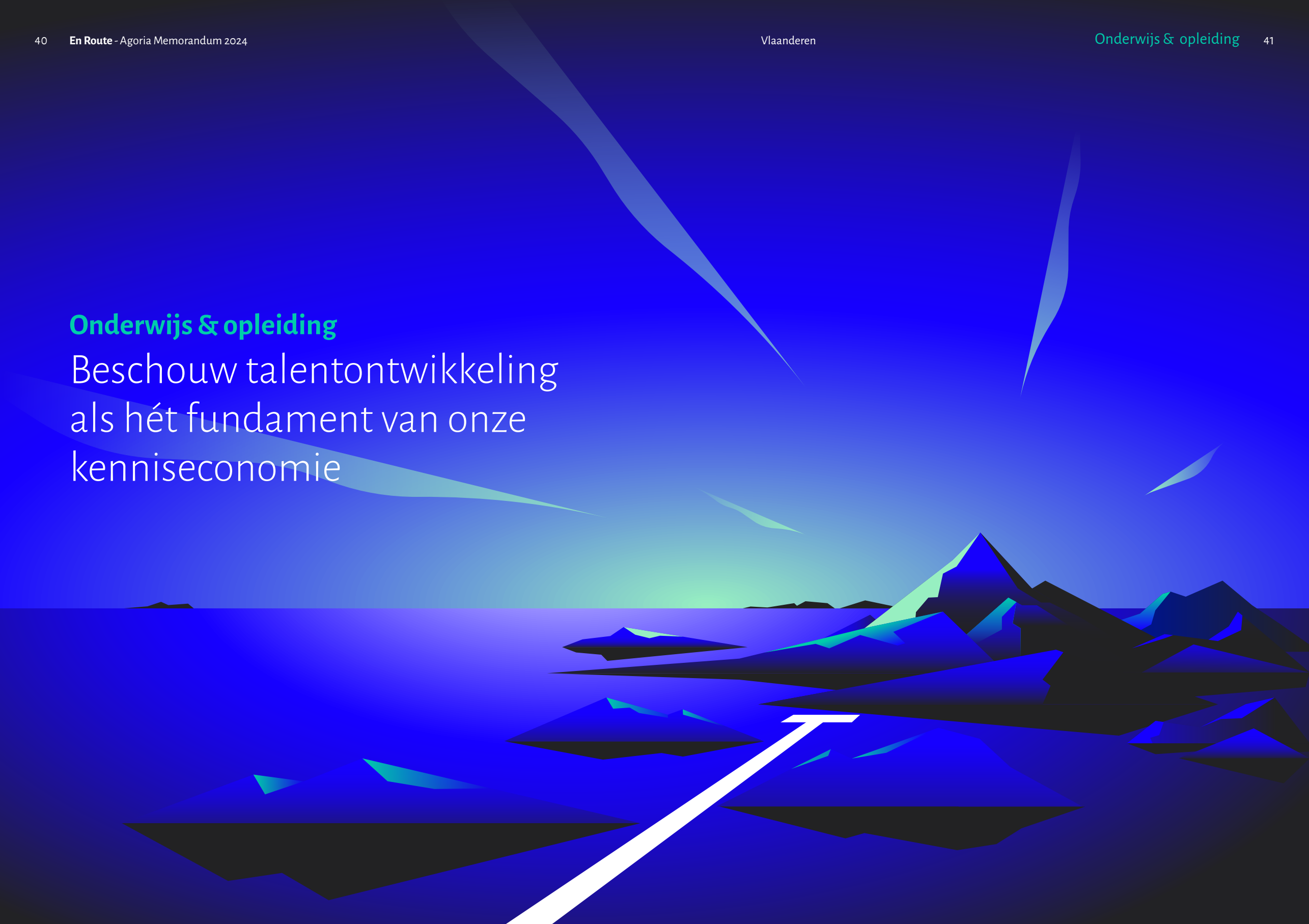
We moeten het gemeenschappelijke Working in Belgium-platform voor de behandeling van verblijfsaanvragen verder uitbouwen. Maak daarom van bij de aanvang van de legislatuur een budget vrij voor de uitrol en versterking van dit platform.

Technology for a better world

Agoria is al meer dan vijf jaar een grote pleitbezorger van een doorgedreven analyse van de toekomstige arbeidsmarkt via het Be The Change-project dat in 2018 werd gelanceerd. Ook in onze duurzaamheidsstrategie is de eerste ambitie opgebouwd rond onder andere duurzame tewerkstelling en het engagement om 40.000 bijkomende jobs te creëren tussen 2020 en 2030, 16 jobs/werkdag. De hierboven geciteerde aanbevelingen moeten het kader scheppen dat dit engagement ondersteunt.

Onderwijs & opleiding

Beschouw talentontwikkeling
als hét fundament van onze
kenniseconomie

Tijd voor een andere route

Geen kenniseconomie zonder talentontwikkeling, via het initiële onderwijs én levenslang leren op de werkplek. De snelle opkomst van nieuwe technologieën en de groene transitie vereisen bovendien een adaptief leersysteem dat werkgevers en werknemers maximaal kansen geeft tot re- en upskilling. Maar daar blijkt het schoentje nog te knellen.

Ons land zakt verder weg in PISA-rankings

Uit cijfers blijkt dat er op verschillende domeinen heel wat vooruitgang te boeken valt. PISA-rankings geven aan dat zowel voor wiskunde als leesvaardigheid België er jaar na jaar op achteruitgaat en dat leerlingen uit het zesde leerjaar almaar slechter scoren op Nederlands en wiskunde.

Bovendien blijkt uit cijfers dat nog steeds veel jongeren vroegtijdig de schoolbanken ongekwalificeerd verlaten. In het schooljaar 2020-2021 verlieten 8.271 van de 69.063 leerlingen (12%) in het secundair onderwijs vroegtijdig de schoolbanken. Het gaat hierbij vooral over jongeren van 17 en 18 jaar in het BSO, deeltijds beroeps- onderwijs en buitengewoon onderwijs¹.

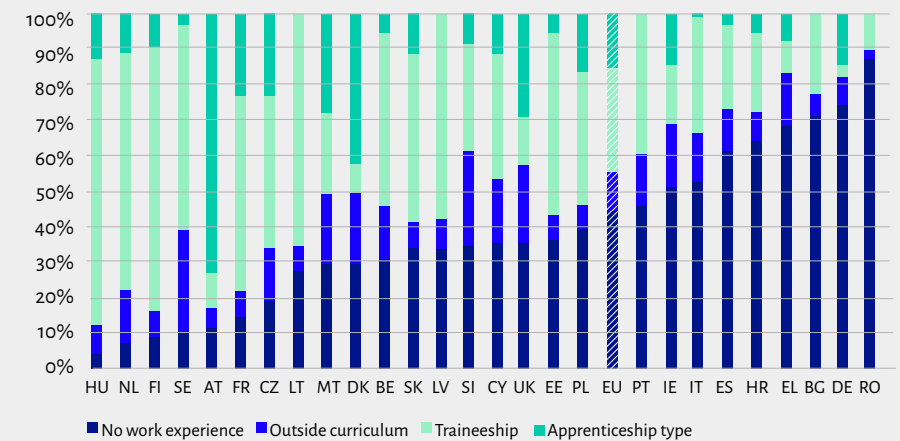
Voor de deelname aan levenslang leren zien we een gelijkaardige trend. Het afgelopen jaar volgde gemiddeld 1 op 5 Vlamingen tussen 25 en 64 jaar een opleiding (19,9% in 2021 t.o.v. 19,6% in 2020).

¹ (bron https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=LP-Publiek%2FPubliek_VSV.qvw&host=PubliekQV5%40cwv100163&anonymous=true).

Mismatch tussen opleiding en arbeidsmarkt

Uit OESO-cijfers van 2019 blijkt dat er bij 28,7% van de Belgen (32,2% gemiddeld voor Europa) sprake is van een 'field of study mismatch': de laatste opleiding past niet bij de sector van tewerkstelling. Werkplekieren is dus een must om de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Alleen ligt dat aandeel van werkplekieren in Vlaanderen substantieel lager dan in andere Europese regio's.

Aandeel van de populatie in werkplekken in arbeidsmarktgerichte opleidingen (15-34 jaar) (kwalificatieniveau 3-4)

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Niet méér, maar anders investeren

Laat werkpleklers meer renderen

Rationaliseer allereerst het aanbod door bepaalde opleidingen in het technisch en beroepsonderwijs enkel nog duaal aan te bieden. Pas de leerstof ook veel sneller aan aan de realiteit van de arbeidsmarkt door het aanpassingsproces van beroepskwalificaties tot drie maanden te beperken, rollen te integreren, generieke profielen te voorzien en de doorvertaling in opleidingen flexibeler te maken. Verder stelt Agoria voor om werkpleklers te intensifiëren door jaarlijks 10% van de opleidingen in het secundair en hoger onderwijs ermee uit te breiden.

Geef scholen meer manoeuvreerruimte

Dat kan door EdTech-providers in de arm te nemen om digitaal materiaal maximaal in te zetten in de leerprogramma's. Ook pleit Agoria ervoor om werk te maken van de verankering van het statuut van duale leerkracht, flexi-jobs toe te laten in het onderwijs, en de componentfinanciering goed te keuren.

#2 Realiseer digitale skills en STEM

Naast kennis over de huidige technologische en digitale toepassingen moeten werknemers ook om kunnen met verandering en toekomstige innovaties. Er zullen meer STEM-experten nodig zijn om de technologieën te ontwikkelen en implementeren, maar er moet ook genoeg aandacht gaan naar algemene STEM-geletterdheid. Integreer digitale vaardigheden in de lerarenopleiding, zodat een basisvorming van iedere leerling en student gegarandeerd is. Maak STEM tot slot evidencebased, zodat acties gericht bijgestuurd kunnen worden via het gebruik van digitale lesmethodieken.

#3 Ontwikkel een inclusief leersysteem dat uitdaagt om te excelleren

Kennisregio's die hoog scoren op levenslang leren bogen op een open leersysteem: elke burger kan op ieder moment in de leerloopbaan bijleren, zonder beperkingen voor vervolgoopleidingen. Tegelijk is bijleren de gedeelde verantwoordelijkheid van individu, werkgever en overheid.

Agoria vraagt om de verplichting van een niet-bindende studie-oriëntatie bij de overgang van de basisschool naar het secundair onderwijs. Vervolgens moet elke jongere alle kansen krijgen. De opening van de discussie naar de randvoorwaarden voor een verschuiving van de school- en leerplicht is daarvoor noodzakelijk, net zoals de vervollediging van het opleidingsaanbod met een professionele master.

Erken bedrijven als opleidingsverstrekker en zet hiervoor de individuele leer- en loopbaanrekening in. Opleidingsverstrekkers moeten hun opleidingen dan weer vraaggestuurd maken, zelfbedruipend in plaats van gesubsidieerd.

#4 Beperk overheidsstructuren tot de essentie

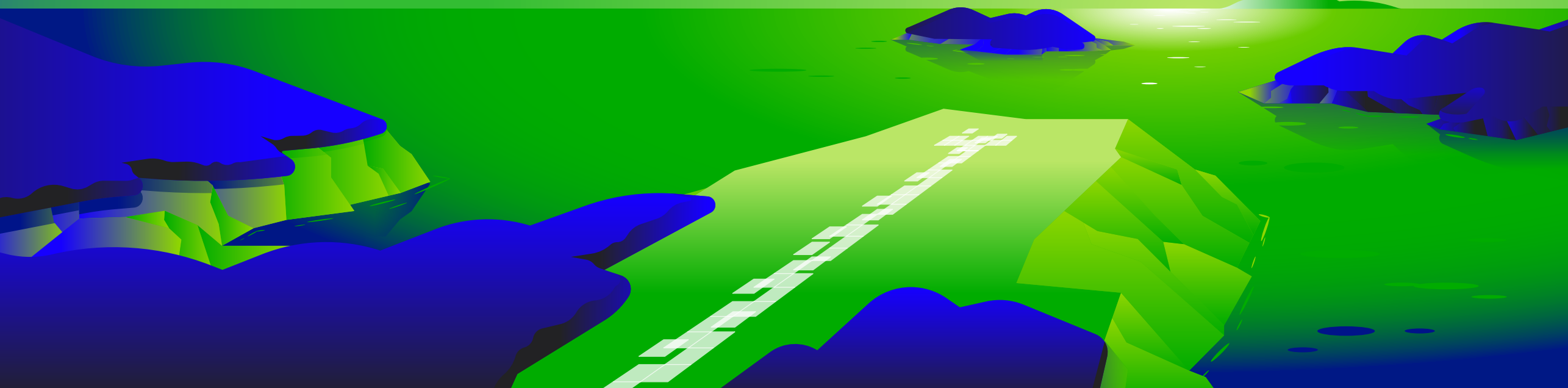
Naast inhoudelijke prioriteiten vraagt Agoria ook stabiele, lichte structuren. Agoria wil dat de VDAB een maximaal aantal actortaken afstoot en zich ontpopt tot een echte regisseur. Zo kan de organisatie zich concentreren op kwaliteitscontrole, partnerschappen en accountwerking voor bemiddeling en opleidingen, innovatie en beleidsvoorbereiding op basis van de werking met partners.

Technology for a better world

Onderwijs en opleiding raakt ook de focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria. De technologische industrie is een belangrijke werkgever en wil de komende jaren extra jobs creëren en invullen. We zien het als onze taak om zoveel mogelijk mensen een waardevolle baan te bieden in een gezonde arbeidsmarkt, met aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid.

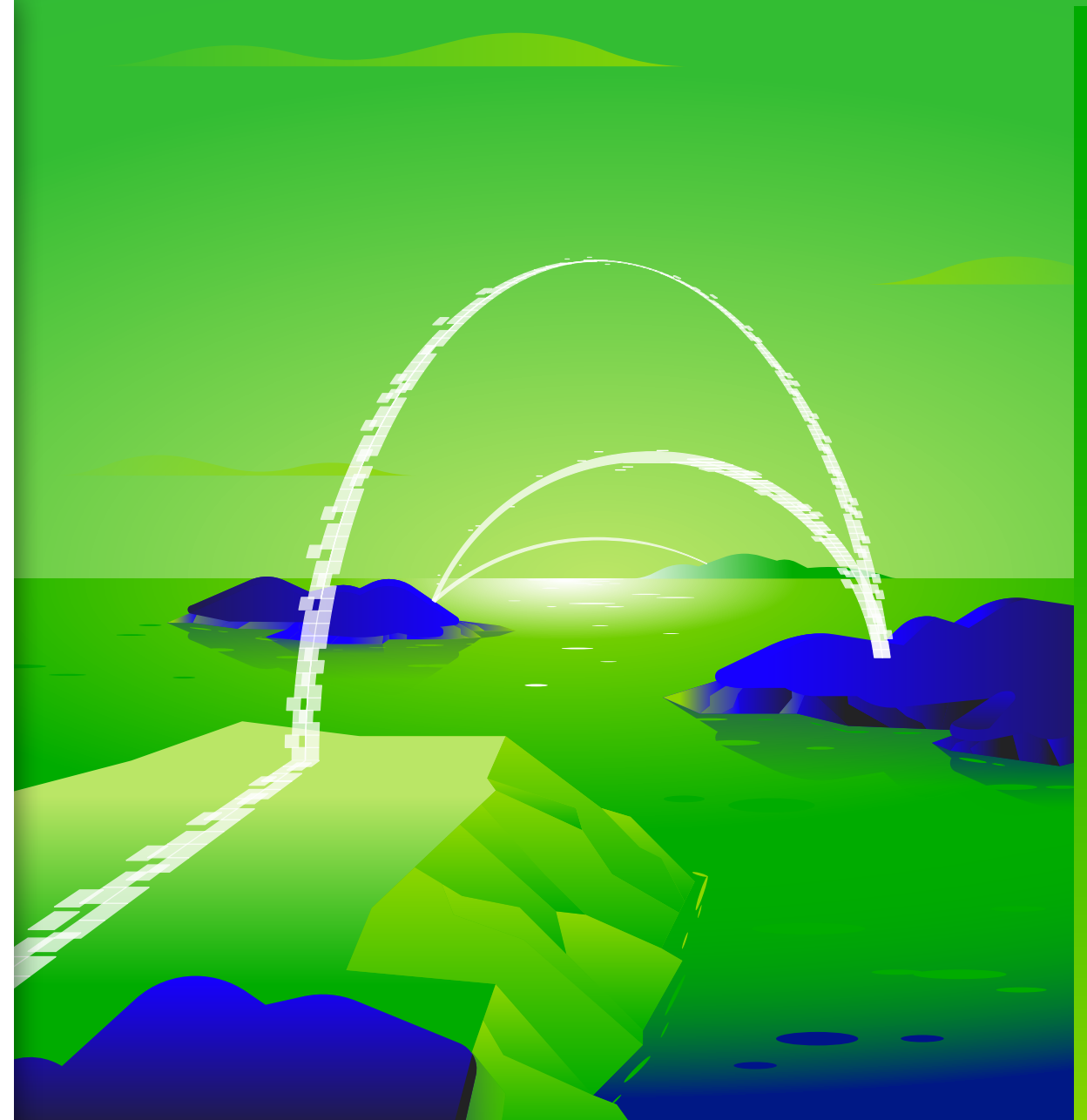
Digitalisering

Zet de versnelling in
richting 'digital decade'

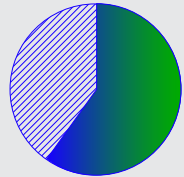
Tijd voor een andere route

Het economische belang van digitale technologie kan nauwelijks worden onderschat. Tegelijk is het een graadmeter voor de reactiesnelheid van een regio op maatschappelijke, economische of klimaatuitdagingen. Maar helaas verliest ons land terrein binnen de Europese context. Daarom wil Agoria een ambitieuze digitale strategie voor Vlaanderen, in lijn met de Europese actiedomeinen en samen met de andere deelstaten.

De volledige economie digitaliseert

Op tien jaar tijd (2012-2022) steeg de werkgelegenheid in de ICT-sector met bijna een derde. Daarbovenop werkt meer dan 60% van de digitale experts in andere sectoren, zoals finance, de publieke dienstverlening of de industrie. Kortom: digitalisering is alomtegenwoordig.

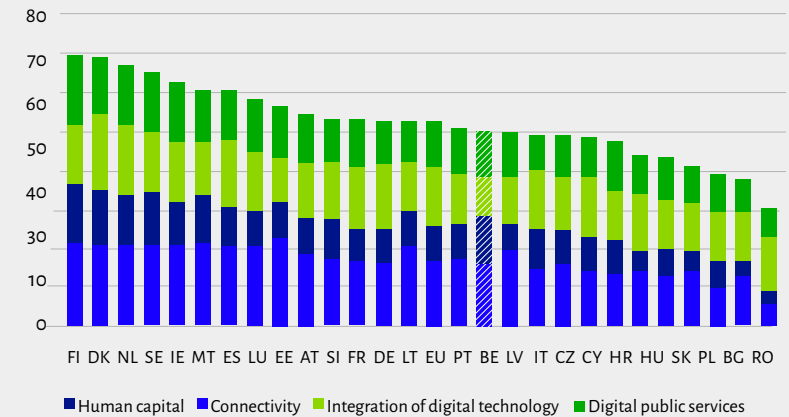

>60%
van de digitale experts werkt in andere sectoren dan ICT.

Weggezakt van plaats 5 naar 16

Om de vooruitgang van de digitale economie en samenleving van de lidstaten te meten, ontwikkelde de EU de Digital Economy and Society Index (DESI). Ondanks enige vooruitgang verliest België daarin consistent terrein. Concreet zakte ons land van de 5^e plaats in 2015 naar de 16^e plaats in 2022. En dat terwijl bijvoorbeeld Spanje van de 17^e plaats in 2015 opklim naar de 7^e plaats in 2022, onder impuls van een sterk en ambitieus digitaal beleid (bv. [España Digital 2026](#)).

Digital Economy and Society Index (DESI) 2022 ranking

Initiatieven als 'Vlaanderen Radicaal Digitaal II' zijn positief, maar ontoereikend. Als ons land een terugkeer naar de top 5 ambieert tegen 2030, moeten ook de Vlaamse ambities hoger reiken en is ook nauwere samenwerking met de andere deelstaten een absolute must.

EU's Path to the Digital Decade: 4 actiedomeinen voor 2030

#1 Digitale vaardigheden

Met een 13e plaats staat ons land net boven het Europese gemiddelde (DESI). We blijven evenwel achterophinken qua aandeel ICT-afgestudeerden – 2,2% tegenover een Europees gemiddelde van 3,9%. Ondanks overheidsacties (bv. Digisprong) en initiatieven van privéspelers is er een gebrek aan zowel digitale basisskills als experts – vooral in cyberveiligheid en AI/data. Vlaanderen moet dringend een versnelling hoger schakelen om deze dubbele uitdaging te tackelen.

Het is ook belangrijk om 'niet-reguliere' opleidingen aan te moedigen en in kaart te brengen (mapping). Stimuleer bedrijven om beroep te doen op dit type van vorming en breng ook de impact van (vraaggestuurde) 'niet-reguliere' opleidingen in rekening voor de DESI index.

#2 Veilige digitale infrastructuur

Voor een gezonde digitale economie en maatschappij zijn krachtige en veilige vaste en mobiele telecomnetwerken onontbeerlijk. Het aantal cyberaanvallen in België steeg echter met 37% tussen 2019 en 2021. Hoog tijd dus om het gebrek aan maturiteit op het vlak van cyberveiligheid in de publieke en private sector aan te pakken, net zoals het tekort aan experts in cyberveiligheid (ongeveer 4.000 Belgische vacatures over alle sectoren heen).

#3 Digitale versnelling van bedrijven

Nieuwe technologieën, data en innovatie

Nieuwe technologieën (AI, Web 3.0, 5G, blockchain, XR/VR, cyberbeveiliging, etc.) en de data-economie worden steeds belangrijker en bieden oplossingen voor een reeks maatschappelijke en economische uitdagingen. Daarnaast is de primaire uitdaging voor Vlaanderen vandaag niet zozeer om nieuwe start-ups te creëren, als wel om bestaande innovatieve start-ups en scale-ups te laten groeien.

Digitale versnelling binnen kmo's

65% van de Belgische kmo's heeft op zijn minst een basisniveau qua digitalisering, terwijl het Europese gemiddelde op 55% staat. Maar we mogen niet achteroverleunen, bedrijfsleiders activeren blijft hoog op de prioriteitenlijst staan.

Digital4Sustainability

Digitale technologie is een van de sleutels tot een duurzamere maatschappij (zie bv. de [Digital4Climate](#)-studie van Agoria & Accenture). Maar er is nog veel ruimte voor verbetering: slechts 56% van de Belgische bedrijven heeft een gemiddelde tot hoge intensiteit van groene, ICT-gedreven acties – tegenover een Europees gemiddelde van 66% (DESI).

#4 Digitalisering van overheidsdiensten

Ondanks enige vooruitgang blijft België met zijn 16e plaats onder het Europese gemiddelde (DESI) steken. Nochtans heeft Vlaanderen met 'Vlaanderen Radicaal Digitaal II' serieuze stappen gezet, wat een stijging naar de 10e plaats opleverde in de regionale DESI-ranglijst. De Vlaamse overheid moet evenwel blijven inzetten op onder meer digitalisering van de overheid en eHealth, in tandem met de bedrijfswereld.

Roadmap voor duurzame welvaart

Agoria pleit voor een sterke, horizontale digitale strategie, gecoördineerd tussen de verschillende overheidsniveaus – naar het voorbeeld van [España Digital 2026](#) – en onder leiding van een nr. 1 of 2 (viceminister-president) uit de regering.

#1 Het opleidingsaanbod voor digitale experts en basisskills uitbreiden

- Bestendig het ecosysteem van publieke (bv. universiteiten, opleidingscentra) en commerciële opleidingsverstrekkers om het opleidingsaanbod in digitaal en de kwaliteit ervan te verhogen. Denk onder meer aan AI, data, cybersecurity en kwantum computing. Mogelijke inspiratiebronnen zijn de [European Cyber Skills Academy](#) of de Franse [Campus Cyber](#).

- Stimuleer ook 'niet-reguliere' opleidingen door ze o.a. in kaart te brengen (mapping). Breng ook de impact van (vraaggestuurde) 'niet-reguliere' opleidingen in rekening voor de DESI index.
- Integreer digitale vaardigheden in alle opleidingsniveaus en richtingen, met aandacht voor onder meer AI, cybersecurity en digitale ethiek.

(Zie ook hoofdstukken [Onderwijs & opleiding](#) en [Arbeidsmarkt](#))

#2 Veilige digitale infrastructuur

- Maak werk van een ambitieuze, gecoördineerde activeringscampagne op regionaal en nationaal niveau, gericht op het management in de publieke en privésector, om een cyberveiligheids-/weerbaarheidsplan aan te nemen.
- Ondersteun in lijn met de Europese Chips Act een 'Chips Valley': een ecosysteem van publieke actoren (bv. imec) en privéspelers binnen de niche van de semiconductors. En stimuleer ook meer algemeen de samenwerking tussen imec en Vlaamse bedrijven.
- Telecom: [zie hoofdstuk Telecom](#).

#3 Faciliteer de digitale versnelling voor bedrijven

Nieuwe technologieën, data en innovatie

- Breng digitale leveranciers en kmo's samen voor projecten rond innovatieve technologieën (bv. AI, Metaverse/Web 3.0, 5G, blockchain) of maatschappelijke innovatie (zie Start AI-model).
- Verbreed de werking van Athumi zodat ook b2b-projecten worden gefaciliteerd, naast de huidige b2g2c. Werk aan een duurzaam businessmodel op de lange termijn, zodat ook private investeerders aan boord stappen. En zoek Europese samenwerkingen om de solid technologie breed gangbaar te maken.
- Vergroot de impact van het programma '[Scaleup Vlaanderen](#)' met concrete maatregelen, waaronder meer overheidsfinanciering voor start-ups en scale-ups (bv. PMV), een overheidsstrategie 'Buy from startups' of meer internationale visibiliteit (cfr. 'French Tech' Plan).
- Evalueer en optimaliseer het 'Industriepartnerschap' voor digitaal.

Reorganiseer en versterk de programma's voor de digitalisering van kmo's

Naast sensibilisering en training moet een ambitieus programma bedrijfsleiders activeren rond digitale strategieën en changemanagement (zie '[SME Digitalisation Plan](#)' in Spanje).

Digital4Sustainability

- Investeer in digitale oplossingen om de koolstofvoetafdruk te verkleinen in de sectoren mobiliteit, energie en bouw (overheidsinvesteringen) – [zie hoofdstuk Energie & Klimaat](#).
- Zet een duurzaamheidsprogramma op om kmo's te ondersteunen bij hun transformatieprocessen ('Klimaatprong voor de Vlaamse Industrie'), ook met digitale technologieën.

#4 Bevorder de digitalisering van overheidsdiensten

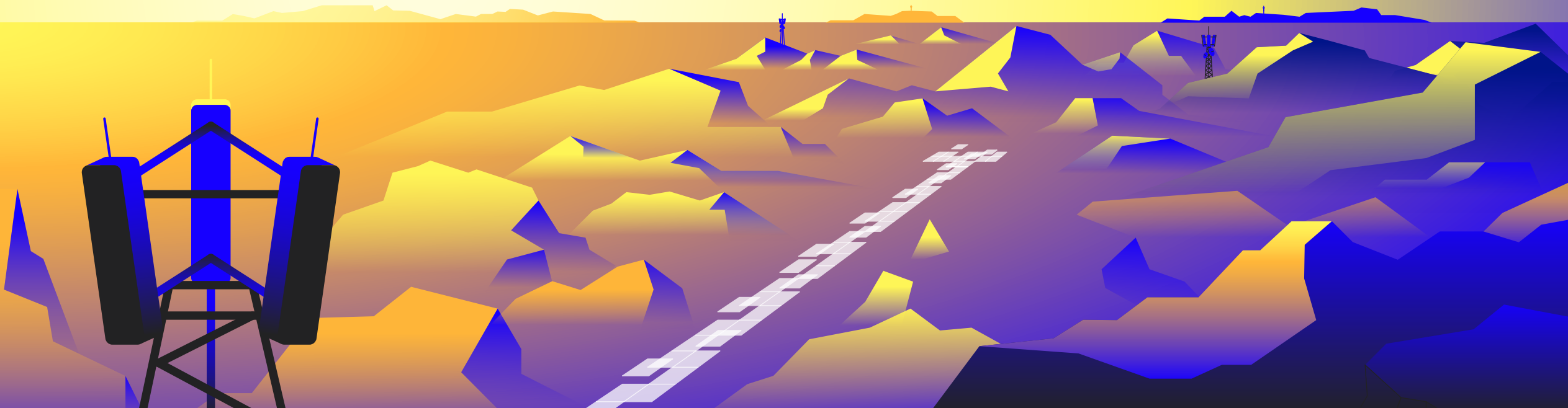
- Zet in op de volledige ontwikkeling van de digitalisering van alle sleutelprocessen voor burgers en bedrijven (User Journeys, bv. verhuizen naar een andere woning), over de hele lijn tussen de federale overheid en de gewesten en in samenwerking met de digitale industrie.
- Waak over de rol van de privé- en publieke sector, en vermijd daarbij oneigenlijke en oneerlijke concurrentie van IT-overheidsdiensten ten opzichte van de privésector.
- Ondersteun digitale innovatie en het gebruik van data in de gezondheidssector. Ontwikkel een visie en structurele financiering voor innovatie in de gezondheidssector en een coherent en doeltreffend programma om gezondheidsgegevens beter te gebruiken en delen.

Technology for a better world

De digitale transitie raakt meerdere van de 12 focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria: technologieën voor duurzame tewerkstelling, een gestroomlijnde data-economie, klimaatactie, digitalisering en ethiek, transparantie en cybersecurity. Een doordachte digitalisering kan bijdragen aan meer duurzaamheid, transparantie en gemoedsrust. Het is geen doel op zich, maar wel een ideaal middel om positieve impact te creëren.

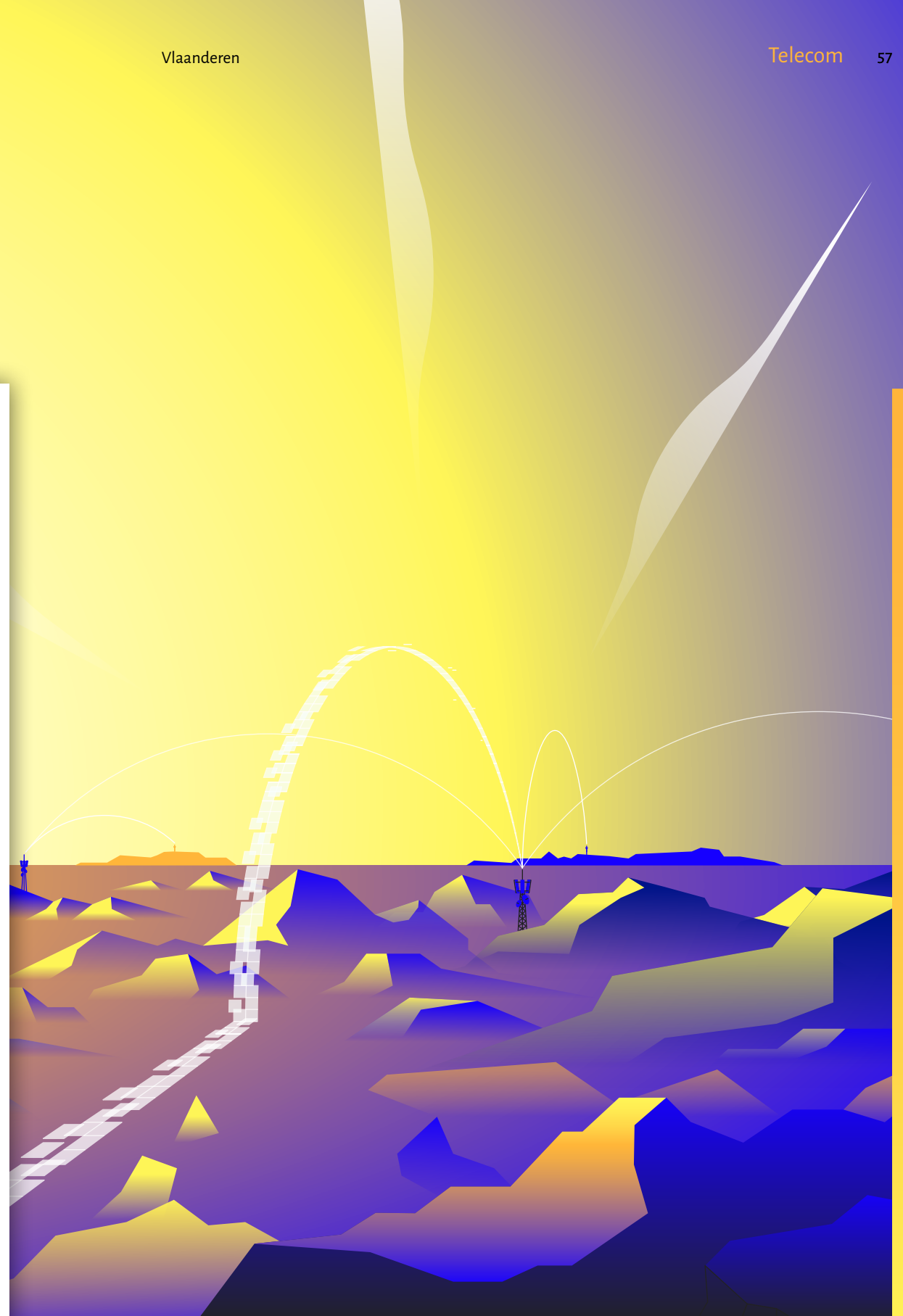
Telecom

Faciliteer de uitrol van digitale topinfrastructuur

Tijd voor een andere route

Met een sterke digitale backbone verhoogt een land de competitiviteit van zijn bedrijven en het welzijn van elke individuele burger. De uitrol van 5G, glasvezel en ultrasnelle gigabit netwerken zijn hierbij primordiaal. De industrie en telecomsector staan klaar, maar de complexe regelgeving dreigt de weg te blokkeren naar betere connectiviteit. Gevolg: Vlaanderen heeft wel wat in te halen op andere Europese landen.

Versnelde uitrol van 5G, glasvezel en gigabit netwerken

Nu de 5G-veiling een feit is, zijn de vijf mobiele operatoren – Proximus, Orange, Telenet, Citymesh en NRB – in actie geschoten. De sector engageert zich om 99% van het grondgebied tegen 2025 te coveren.

Om kostenefficiënt te werken mogen de stralingsnormen niet buitensporig streng zijn in vergelijking met internationale standaarden of aanbevelingen. Sinds vorig jaar liggen de Vlaamse normen vast voor elektromagnetische straling van vaste zendantennes. Er wordt gebruikgemaakt van een cumulatieve stralingsnorm: worden er signalen van meerdere zendantennes gemeten, dan moeten de elektrische velden worden opgeteld volgens een vaste formule.

Ons vaste telecomnetwerk is één van de meest performante van Europa. Al sinds eind 2019 lopen in Vlaanderen initiatieven om een 1 Gbps-netwerk uit te rollen en zo te voldoen aan de Europese doelstelling. Daarnaast pompen alle operatoren grote budgetten in de kapitaalintensieve uitrol van glasvezel.

Proximus wil tegen 2028 meer dan 4 miljoen gezinnen en bedrijven aansluiten op glasvezel. Telenet en Fluvius slaan dan weer de handen in elkaar voor de uitrol van FttH en de verdere upgrade van het HFC-netwerk. Orange en VOO, tot slot, stelden een strategisch industrieel plan op om het HFC-netwerk te upgraden en glasvezel uit te rollen.

Explosie van regels, lasten en plichten

De telecomsector investeert zwaar om ons land te voorzien van digitale topinfrastructuur. De overheid op haar beurt moet een regelgevend kader voorzien dat deze investeringen aanmoedigt in plaats van afremt.

€ 2,31 miljard

investeerde de telecomsector in 2022, een recordbedrag. Dit decennium lopen de totale investeringen in vaste en mobiele netwerken op tot 15 miljard euro.

De laatste jaren was er echter een explosie van bijkomende regels, financiële lasten en administratieve plichten – vanuit Europa én door onze complexe staatsstructuur. Jaar na jaar komen daar nog nieuwe verplichtingen bij, van strengere milieurapporteringen over nieuwe regels bij de verandering van internetprovider tot compensatie van dienstonderbrekingen. Verder zijn er intussen ruim 100 Vlaamse gemeentes met pyloontaksen. Al die regels en lasten wegen op de rentabiliteit van de telecomsector.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Maak een strategische telecomroadmap

Volgens Agoria is zo'n planning onontbeerlijk voor de vlotte uitbouw van vaste en mobiele telecomnetwerken. Belangrijk is dat de roadmap wordt opgesteld door de verschillende overheidsniveaus en in overleg met de telecomsector.

#2 Implementeer het Europese Digital Decade en Connectivity Policy Program

Ga voor een strikte en geharmoniseerde uitrol op federaal en gewestniveau.

#3 Creëer een fiscaal vriendelijk kader in de geest van de Europese EECC en GIA vraagt Agoria de opheffing van alle belastingen, taksen, accijnzen, retributies of welke vergoedingen, ook op de mobiele en vaste netwerken.

#4 Implementeer de Europese aanbeveling van de radionorm van 41 V/m.

#5 Ga voor administratieve vereenvoudiging

Maak een doorlichting van het regelgevende kader en stippel vervolgens een plan uit om het administratief te vereenvoudigen.

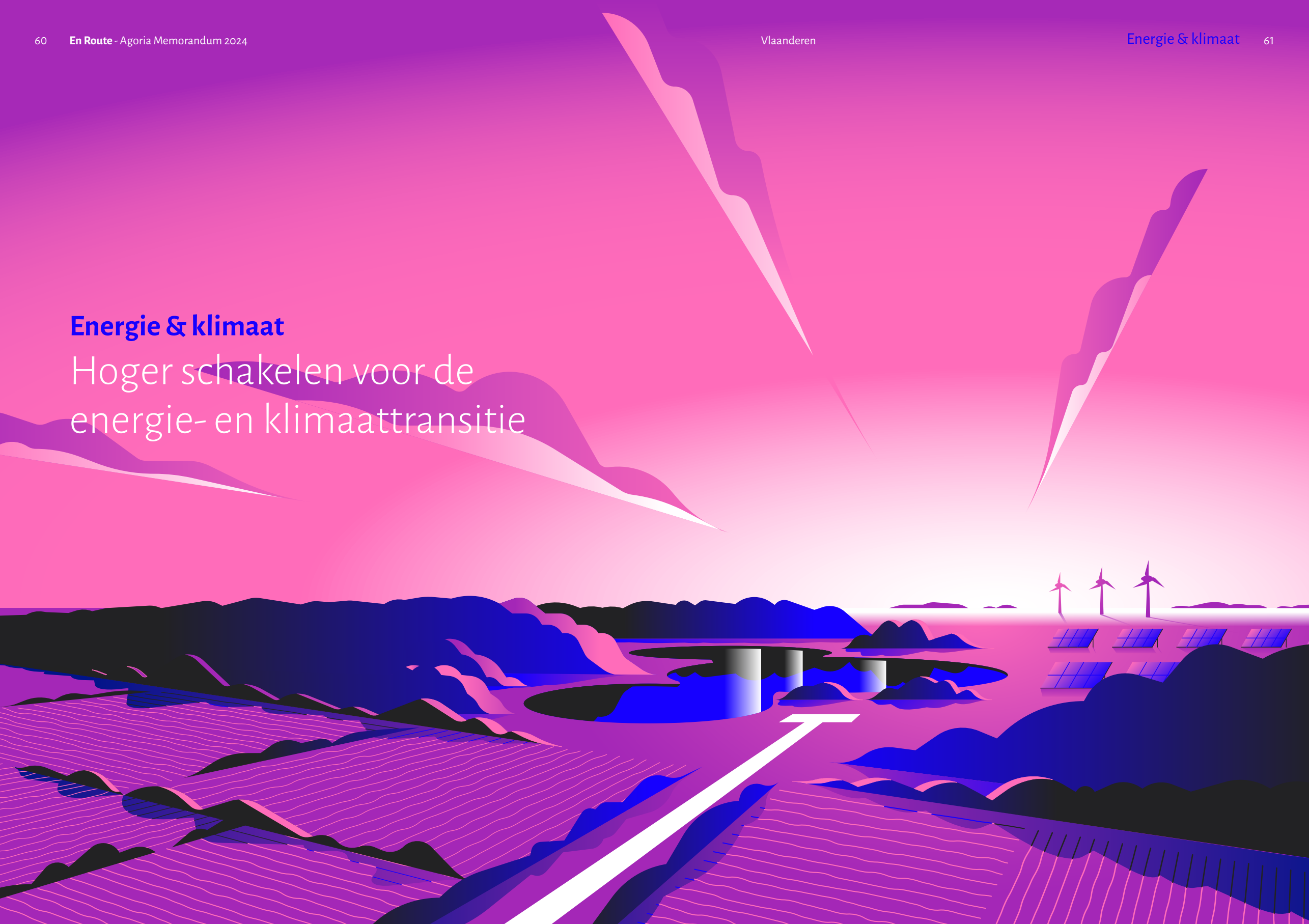
#6 Zet een stimulerend connectivity-innovatieprogramma op poten voor toekomstige hoge capaciteitsnetwerken, zoals 5G en glasvezel.

Technology for a better world

Telecom raakt meerdere focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria. In de complexe en veranderende wereld van vandaag wil de technologische industrie een probleemoplosser zijn. We ontwikkelen technologie die de digitalisering van de samenleving versnelt en de data-economie ondersteunt. Tegelijkertijd leveren we inspanningen om de negatieve effecten van de digitalisering te beperken.

Energie & klimaat

Hoger schakelen voor de energie- en klimaattransitie

Tijd voor een andere route

Daar waar de bevoorradingszekerheid een federale bevoegdheid is, spelen de regio's een cruciale rol in de uitrol van hernieuwbare energie, het behalen van niet-ETS-targets (bv. transport, gebouwen en (kleinere) industrie) en investeringen in het distributienet. Vlaanderen heeft de afgelopen periode vooruitgang geboekt, nu moet het tempo omhoog om de targets van Fit for 55 te behalen.

Volop inzetten op hernieuwbare energie

Op 12 mei 2023 keurde de Vlaamse Regering een update goed van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP). De targets rond hernieuwbare energie en warmte zijn ambitieus, zeker als je weet dat hernieuwbare energie slechts 9,2% vertegenwoordigde van het bruto finaal energiegebruik in 2021.

Sinds 2019 is er een gestage maar ontoereikende vooruitgang. Zeker qua groene stroom moeten we nog een enorme inspanning leveren. De productie van wind- en zonne-energie moet tussen 2021 en 2030 verdubbelen (naar +/- 18%). Een grote uitdaging, maar niet bovengemiddeld als je weet dat de EU een target van 32% nastreeft.

De Vlaamse Regering heeft de afgelopen periode verschillende initiatieven genomen met een potentiële impact voor de bedrijven. Denk maar aan de discussie rond de overwinsten en rentabiliteit van groenestroomcertificaten (GSC). Of aan de verplichting voor ondernemingen met een elektriciteitsverbruik van meer dan 1 GWh, om vanaf 2025 een bepaald aandeel stroom te produceren met zonnepanelen. Deze bepalingen werden genomen in het licht van de energiecrisis en kwamen vaak snel en onverwacht op de bedrijven af, met de nodige vragen rond rechtszekerheid als gevolg. Daarnaast zijn sinds 1 januari 2023 de nieuwe Energiebeleidsovereenkomsten (EBO) van kracht. Die lopen t.e.m. 31 december 2026. Het doel ervan is om de energieefficiëntie van zoveel mogelijk energie-intensieve bedrijven naar de wereldtop te brengen én houden.

Inzet voor klimaat doet bewustzijn groeien

In 2021 daalde de uitstoot van broeikasgassen in ESR¹-sectoren (voornamelijk mobiliteit en gebouwen) in Vlaanderen met 13% – van 50,5 Mton CO₂-eq in 2005 naar 43,7 Mton CO₂-eq in 2021. De doelstelling ligt echter op -40% tegen 2030 (t.o.v. 2005). Met andere woorden: op een periode die half zo lang is, spreekt Vlaanderen een ambitie uit die dubbel zo hoog is. Ofwel: de inspanningen moeten bijna maal 4.

Klimaatneutraal bouwen

Meer van hetzelfde volstaat dus niet. De Vlaamse Regering heeft dit ook begrepen en heeft zeker voor het gebouwenpark goede stappen gezet en daadkrachtige beslissingen genomen. We denken aan:

- de invoering van de renovatieplicht (2022),
- de versterking van de Energiehuizen als centrale aanspreekpunten,
- de opgestarte initiatieven om publieke gebouwen versneld klimaatneutraal te maken en zo een voorbeeldrol op te nemen vanuit de overheid.

Agoria steunt deze initiatieven, o.a. met ons project Klimaatneutraal bouwen, eigen onderzoek en studies in samenwerking met professor Albrecht. Dankzij de gezette stappen is het bewustzijn bij de samenleving over de noodzaak van klimaatneutraal (ver)bouwen al sterk gegroeid. Eigenaars zien meer het belang in om actie te nemen (bv. om de waarde van hun vastgoed te behouden en zich voldoende te laten informeren). De komende legislatuur is hét momentum om die mindset om te zetten in concrete (renovatie)actie.

¹ Effort Sharing Regulation

Mobiliteit

Vlaanderen maakt werk van duurzamere mobiliteit, zowel via gewestelijke als lokale initiatieven. Zo wordt er werk gemaakt van de uitrol van laadpalen, lage-emissiezones, fietsinfrastructuur en incentives voor woon-werkverkeer. In het kader van het Resilience & Recovery Fund en het actieplan Clean Power for Transport werden verschillende mobiliteitsprojecten gerealiseerd. Dit resulteerde in een versnelling van bv. publieke laadpalen in Vlaanderen en een aantal fietsostrades.

De ambitie is om tegen 2025 35.000 publieke laadpalen te hebben in Vlaanderen. Dit zou een grote vooruitgang betekenen t.o.v. de situatie van 2020, toen we amper een paar duizend laadpalen hadden.

Het fileleed in Vlaanderen is echter niet gestild door de coronacrisis, het telewerken of de hoge brandstofprijzen. Er is een lichte daling in het verkeer, maar de files kenden de afgelopen jaren recordhoogtes. Uit data van het Vlaams Verkeercentrum blijkt bv. dat in september 2022 de filezwaarte op Vlaamse hoofdwegen gemiddeld op 917 kilometeruren lag, het hoogste cijfer voor die maand sinds de metingen in 2011. Dat moet veranderen.

Tijd voor een groene taxshift

Om dit alles te faciliteren, is er ook nood aan een groene taxshift. Uit een studie van Agoria en Climact blijkt dat België in vergelijking met andere landen elektriciteit het meest penaliseert t.o.v. fossiele energievectoren. Dit is niet alleen nefast voor de rentabiliteit en de uitrol van warmtepompen en elektrische voertuigen, maar ook voor de elektrificatie van industriële processen.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Energie

Slimme netwerkinfrastructuur

- Faciliteer de verdere uitrol van slimme meters, om energiedelen tussen bedrijven te bevorderen en in te spelen op de groeiende flexibiliteitsvraag en decentralisatie van de energieproductie.

Energiedelen

- Stimuleer energiedelen tussen bedrijven.
- Vereenvoudig de bijkomende administratie.
- Laat ook private netwerken toe, los van het openbare distributienet.

Digitale data-uitwisseling

- Bouw een overkoepelend platform om data van digitale meters uit te wisselen (bv. uitwisseling van kwartuurdata van bedrijven tussen Fluvius en VEKA). Beschikbaarheid van data stelt de overheid in staat om het energiebeleid snel en efficiënt bij te sturen.

Vergunningen hernieuwbare energie

- Zorg voor een vlot administratief proces dat de realisatie van projecten rond hernieuwbare energie stimuleert. Rechtszekerheid is daarbij een belangrijke factor.

Vereenvoudigde regelgeving en rapportering

- Betrek en bevrage sectoren en bedrijven proactiever bij de lancering van nieuwe initiatieven en verplichtingen (bv. PV-verplichting).

#2 Gebouwen

Huidige maatregelen die verdere inzet vereisen

- Finaliseer de minimumvereisten op basis van het prestatielabel gericht op de huurmarkt.
- Laat het EPC evolueren naar een zero-emission building-certificaat (ZEB) in functie van de nieuwe vereisten uit de Richtlijn Energieprestatie van Gebouwen (EPBD).
- Verken hoe bouwtechnologie de productiviteit verhoogt en zet deze technologie vervolgens uitgebreider in naargelang de resultaten.
- Bouw verder op het Netwerk Klimaat en het Lokaal Energie- en Klimaat Pact (LEKP).
- Versnel de klimaatrenovatie van publieke gebouwen via het Netwerk Klimaat en het VEB.
- Breid de adviescapaciteit rond klimaatrenovatie uit richting woningeigenaren via de versterking van de Energiehuizen.

Nieuwe maatregelen

- Ontwikkel een transversaal overheidsinvesteringsplan voor het gebouwenpark van de komende 10 jaar gelinkt aan het Vlaams energie- en klimaatplan (VEKP).
- Ontwikkel een professionaliseringstraject voor het EPC-kader om zijn rol in een toekomstgericht klimaatbeleid te kunnen vervullen.
- Zet een onestopshop op die alle beschikbare renovatie-adviesbronnen bundelt.
- Voer een verplicht EPC in voor alle gebouwen ongeacht het transactiemoment.
- Rapporteer halfjaarlijks over het aandeel klimaatneutrale gebouwen in het Vlaams Parlement.
- Lanceer een platform zoals het Netwerk Klimaat voor sociale woningen.
- Realiseer een groene taxshift.

#3 Mobiliteit

Pak de congestieproblematiek aan met het oog op de transitie naar multimodale mobiliteit

- Voer een slimme kilometerheffing in voor alle voertuigen.
- Investeer in intelligente verkeersinfrastructuur.
- Zet in op dynamisch verkeersmanagement.

Verminder de impact van mobiliteit op klimaat en milieu

- Initieer de uitrol van tank- en laadinfrastructuur voor zero-emissie-vrachtvervoer.

Investeer in duurzame en toekomstbestendige infrastructuur voor mobiliteit

- Investeer in toekomstgerichte digitale en geconnecteerde verkeersinfrastructuur.
- Preciseer de rol van waterstof in mobiliteit binnen de Vlaamse Waterstofvisie en voorzie, indien verantwoord, de nodige infrastructuur voor H₂.

Zet in op innovatie, opleiding, digitalisering en nieuwe technologieën voor de mobiliteit van morgen

- Ondersteun autonoom varen door de nodige infrastructuur en een aangepast wetgevend kader uit te bouwen.
- Voorzie de nodige incentives voor gerichte retrofitting binnen bepaalde sectoren zoals scheepsvaart.

Werk samen aan een coherent en efficiënt mobiliteitsbeleid

- Versterk het Belgische binnenvaart-ecosysteem.

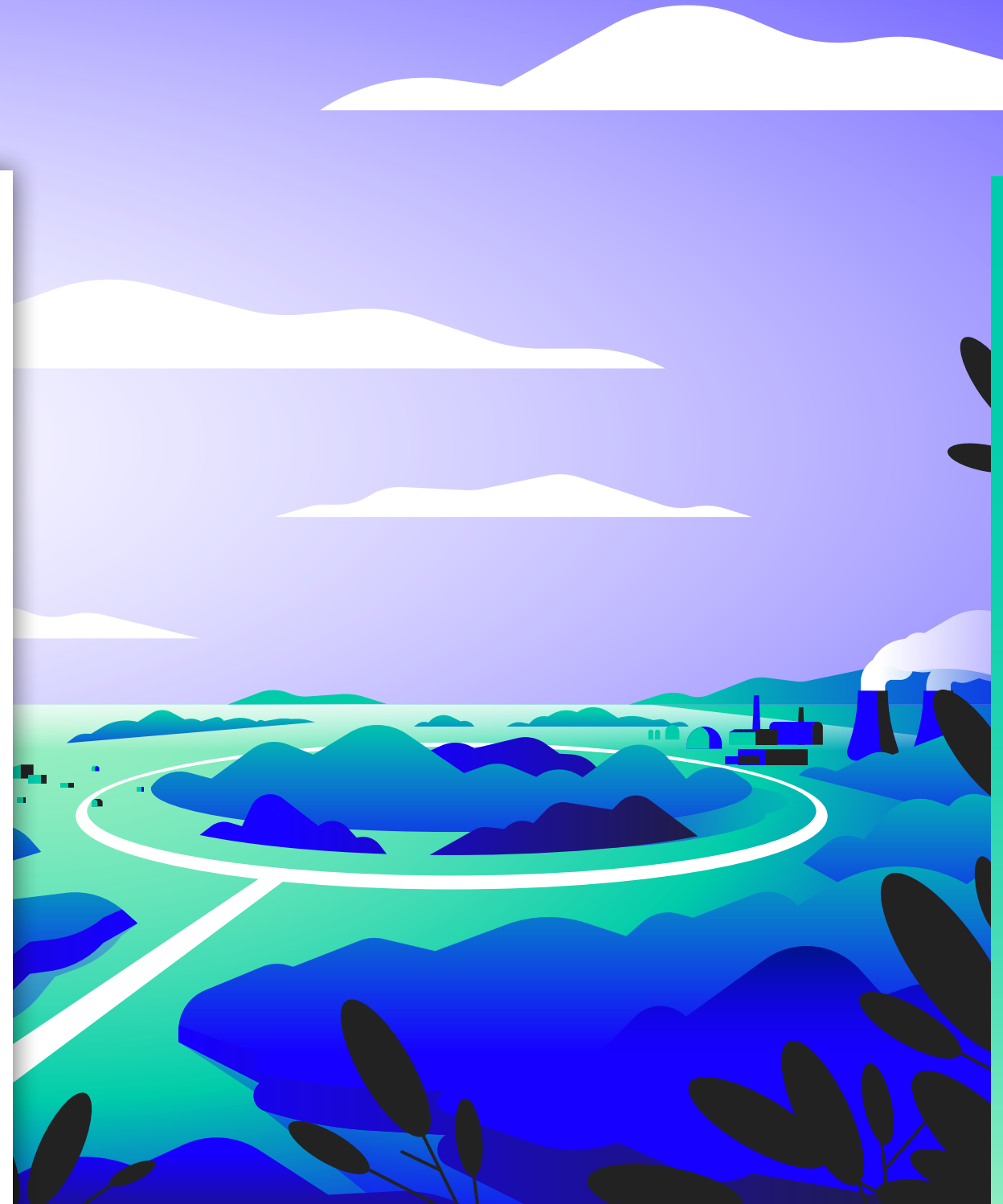
Circulaire economie & milieu

Terug naar de essentie:
stroomlijn het milieubeleid
en grijp circulaire kansen

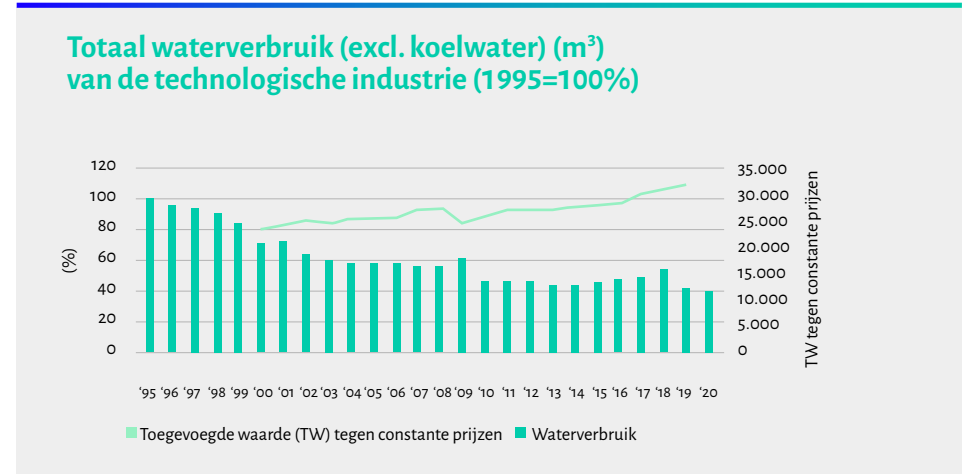
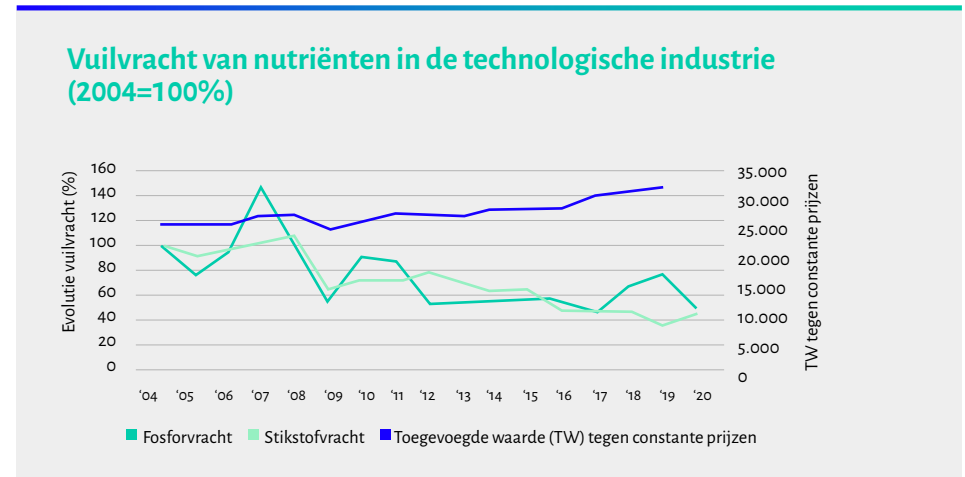
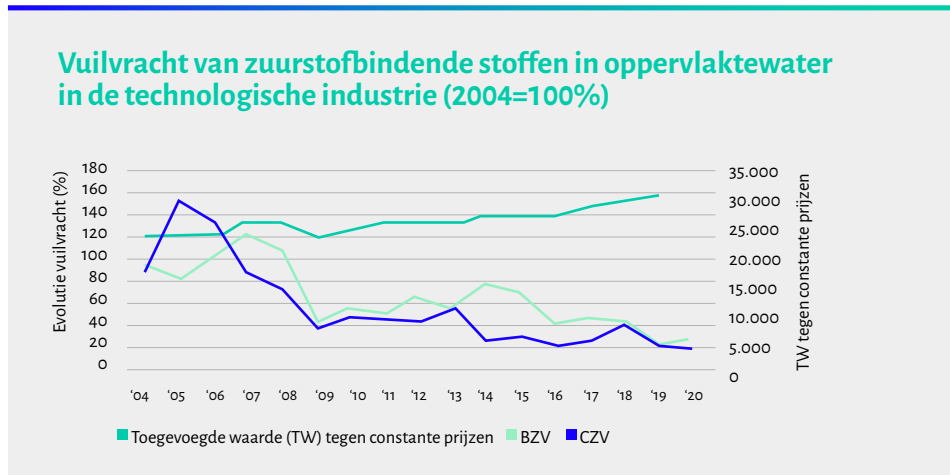
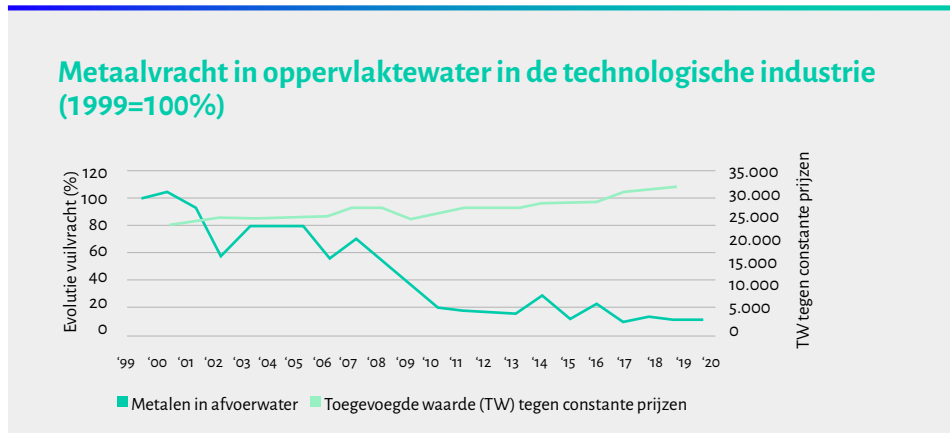
Tijd voor een andere route

Het Vlaamse milieubeleid is de laatste jaren almaar complexer geworden. Meer detailregels en administratie, zonder dat die effectief bijdragen aan een verlaging van de milieudruk. Agoria wil snel terug naar de essentie: snellere procedures, ingeperkte beroepsmogelijkheden, minder goldplating en duidelijke regelgeving. Op het vlak van circulaire economie moet Vlaanderen een voortrekkersrol spelen, al mag goede coördinatie tussen de regio's en het Europese niveau zeker niet ontbreken.

Milieu-impact van de technologische industrie daalt

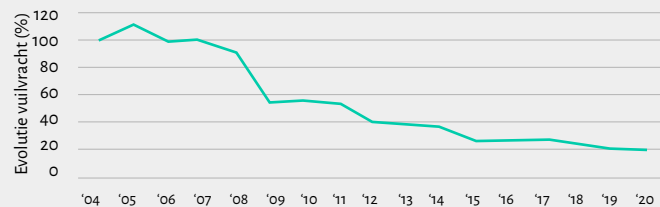
- De metaalvrucht in het afvalwater is met 90% gedaald t.o.v. 1999.
- De chemische en biologische zuurstofvraag zijn met ongeveer 65% gedaald t.o.v. 2004.
- De stikstofvrucht vertoont een dalende trend.
- De fosforvrucht vertoont, ondanks een korte stijging (2017-2019), ook een dalende trend.
- Het totale waterverbruik is doorheen de jaren aanzienlijk gedaald.

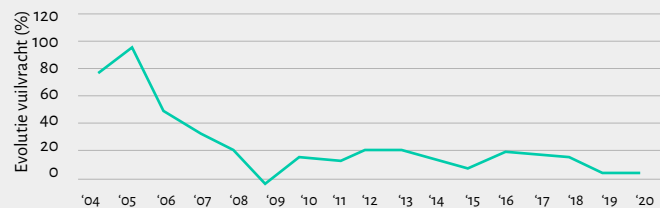
Ook op emissies in de lucht heeft onze sector de voorbije 20 jaar heel wat vooruitgang geboekt:

- De uitstoot van fijn stof blijft relatief constant en is met ruim 60% gedaald. Met 2% van de totale industriële fijnstofemissies is de bijdrage van de technologische industrie evenwel zeer beperkt. 70% van de fijnstofemissies van de technologische industrie zijn afkomstig van de groep met milieu- en energie-intensieve bedrijven.
- De uitstoot van niet-methaan vluchtige organische stoffen (NMVOS) is vooral gekoppeld aan activiteiten in de oppervlaktebehandeling van metalen. De bijdrage van de technologische industrie bedraagt ongeveer 11% van de totale industriële emissies.

NMVOS-emissies in de technologische industrie (2004=100%)

Emissies fijn stof in de technologische industrie (2004=100%)

Dat onze milieu-impact al jaren daalt, is te danken aan de talloze investeringen van de bedrijven. In de toekomst zien we wel een afvlakkende trend. Het wordt m.a.w. moeilijk om een verdere daling te realiseren.

Regeldrang en administratie wegen op bedrijven

- Op individueel bedrijfsvlak komen er steeds strengere voorwaarden. Die gaan veel verder dan de huidige best beschikbare technieken op Europees niveau.
- Het administratieve kluwen neemt alsmaar toe (bv. aangiftes, formulieren) en er komen steeds meer detailregels.
- Het uitblijven van duidelijke beslissingen leidt tot onzekerheid bij de bedrijven.
- Vergunningstrajecten monden vaak uit in beroepsprocedures. Dit brengt rechts-onzekerheid met zich mee.

Nulvervuiling, een moeilijk haalbare kaart

Het Europese Zero pollution-beleid stelt Vlaanderen voor grote uitdagingen.

- Door onze versnipperde ruimtelijke ordening en de nabijheid van natuurgebieden staan de groeikansen van de industrie vandaag al onder druk.
- Een verdere impactdaling zal zeer moeilijk te realiseren zijn, net omdat de regels in Vlaanderen vandaag al strenger zijn dan in de rest van Europa. Dit heeft nu al een impact op de concurrentiepositie van onze sector en schrikt bedrijven af om te investeren.
- Onzekerheden rond vergunningen, aanvraagtermijnen en talloze bijkomende verplichtingen maken het bijzonder moeilijk om bestaande industriële activiteiten uit te breiden.

Recyclage en circulariteit als opportuniteiten

Vlaanderen staat sterk in de recyclage van non-ferrometalen. Onze regio beschikt over belangrijke capaciteit om kritieke en strategische metalen te recyclen die nodig zijn voor de energietransitie. Daarnaast zien we dat steeds meer maakbedrijven hun innovatieve kracht inzetten om het volle potentieel van de circulaire economie te verkennen. Dit biedt kansen voor Vlaanderen om het voortouw te nemen in de verlenging van de levensduur van producten en de technologische industrie weer wendbaarder en competitiever te maken.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Vergunningsprocedures sneller laten verlopen

Het vergunningsproces is te log en uitgesponnen. Agoria stelt een effectieve doorlooptijd van drie maanden voorop als streefdoel. Maar zorg in de eerste plaats voor rechtszekerheid door de hangende dossiers op te lossen en de uitgebreide beroepsmogelijkheden in te perken.

#2 Stel een globaal masterplan op om komaf te maken met de versnipperde ruimtelijke ordening in Vlaanderen.

Zo krijgen natuur, landbouw en industrie opnieuw samen groeikansen. Stel daartoe een Vlaamse intendant aan die verbindend werkt om goed onderbouwde beslissingen te nemen met voldoende draagvlak. Zorg voor de noodzakelijke begeleiding in deze transitie, ook voor de industrie.

#3 Bouw kennis op rond het Europese milieubeleid, ook lokaal

Dat zal de komende jaren evolueren van de toepassing van de best beschikbare technieken als basis voor emissiegrenswaarden naar impact op het milieu en de gezondheid. Die evolutie vormt een belangrijke uitdaging voor Vlaanderen en de aanwezige industriële activiteiten. Kennisopbouw helpt om de haalbaarheid en uitdagingen in een vroeg stadium te detecteren. Vertrek van de beperking van de impact en zet doelstellingen alvorens bijkomende regels op te leggen. Vermijd *gold-plating* (bv. timing, eisen) om investeringen te blijven aantrekken en zoek van tevoren partnerschappen en overleg. Deze kennisopbouw geldt ook voor lokale overheden, die vaak over complexe milieudossiers moeten oordelen.

#4 Grijp niet te snel naar nieuwe en of strengere regels.

Die zorgen immers voor extra, vaak administratieve last voor bedrijven en overheid, zonder toegevoegde waarde voor het leefmilieu. Verlies nooit de essentie uit het oog: milieudruk verlagen. Ga voor constructieve partnerschappen met de industrie om de vooropgestelde doelstellingen te halen.

#4 Vereenvoudig waar mogelijk en schrap ballast uit de verplichtingen voor bedrijven om de administratieve last aan te pakken.

Maak een grondige analyse als startbasis.

#5 Creëer één loket/portaal/aanspreekpunt met alle relevante informatie voor bedrijven.

Enkele voorbeelden: welke regels zijn voor mij van toepassing? Wat is de status van mijn vergunning? Heb ik recht op subsidies? Wat zijn opportuniteiten in calls? Wat zijn mijn administratieve verplichtingen? Wie is mijn aanspreekpunt? Stel bij de overheid een Milieu Relationship Officer aan als vast aanspreekpunt voor bedrijven. Vraag eenmalig gegevens op en centraliseer alles op bedrijfsniveau in één portaal. Schrap extra info die niet nuttig of relevant is voor de betrokken activiteit. Dat lokale niveau moet vaak over complexe milieudossiers oordelen, maar beschikt niet altijd over de nodige middelen en kennis.

#6 Durf als overheid snel beslissingen te nemen in moeilijke dossiers.

Schep duidelijkheid door binnen een redelijke termijn van één maand te antwoorden.

#7 Benut de opportuniteiten van de circulaire economie voor Vlaanderen.

Geef Vlaanderen Circulair een lichte, wendbare structuur die bedrijven stimuleert om opportuniteiten binnen de circulaire economie te grijpen. Laat Vlaanderen Circulair evolueren naar een faciliterende organisatie ten dienste van bedrijven.

#8 Nog meer duidelijke circulaire criteria op bij het uitschrijven van overheidsopdrachten.

Neem de verlenging van de levensduur en het belang van de eindelevensduur van producten mee bij aanbestedingen. Schenk ook de nodige aandacht aan digitalisering en interoperabiliteit tussen systemen.

#9 Stimuleer vernauwde samenwerking tussen de regio's om

de circulaire economie te versnellen. De huidige regionale aanpak blokkeert het noodzakelijke waardeketen-systeemdenken. Neem vanuit Vlaanderen een voorbeeldrol op en werk aan een goede coördinatie tussen de gewesten, maar ook op Belgisch en EU-niveau. Zo kunnen we de doelstellingen van de Green Deal effectief realiseren.

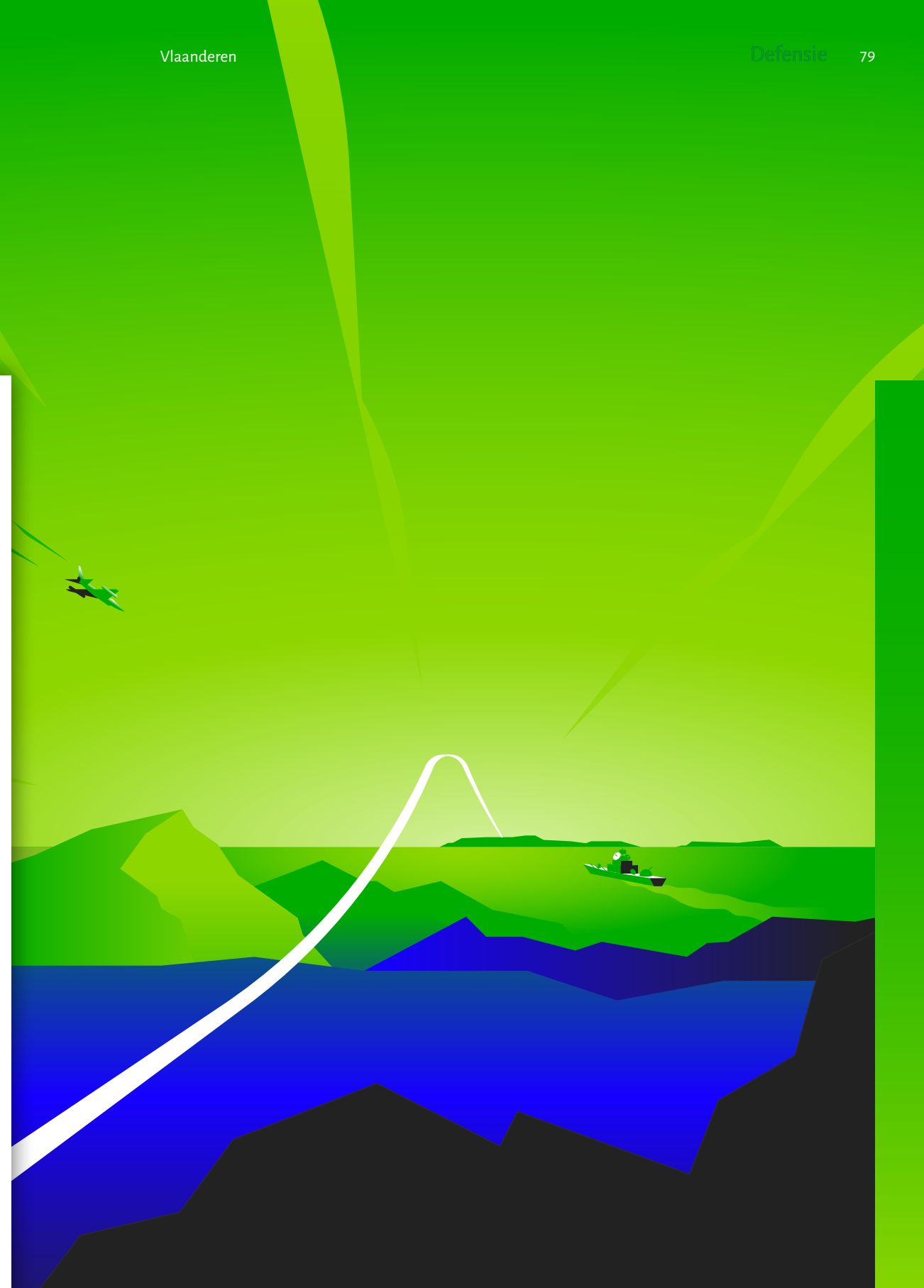
Defensie

Geef onze defensieindustrie
een eerlijk speelveld

Tijd voor een andere route

De defensie-industrie is voor 90% afhankelijk van export. Om misbruiken te voorkomen bepaalt de Gemeenschappelijke Positie van de Europese Raad een aantal minimumcriteria voor de export van militaire goederen. Alleen: elke lidstaat interpreteert die anders. In ons land zijn de regionale overheden aan zet. Met haar erg strenge beperkingen ondergraaft Vlaanderen niet alleen de concurrentiële positie van onze bedrijven en hun aantrekkelijkheid voor deelname aan EU-samenwerkingsprogramma's, maar ook de solidaire bijdrage aan een veilige maatschappij.

Concurrentieel nadeel door uiteenlopende interpretaties

De EU-bepalingen voor militaire goederen krijgen een vertaling in de wetgeving van de lidstaten of hun deelstaten. Dit geeft aanleiding tot diverse toepassingen. Wanneer enkel de strengere of negatieve beoordelingscriteria in rekening worden genomen in de evaluatie, ontstaat er een concurrentieel nadeel.

In Vlaanderen is dat overduidelijk het geval. Factoren als impact op de lokale of regionale veiligheid, beslissingen door andere lidstaten, of de economische realiteit van langdurige defensiecontracten worden helaas niet systematisch meegenomen.

Hoe strenger, hoe minder aantrekkelijk

De EU streeft strategische autonomie na, ook voor de ontwikkeling en productie van defensiemateriaal. Verschillende samenwerkings- en financieringsmechanismen zagen hiervoor al het licht: het Europees Defensie Fonds voor R&D, het op stapel staande EDIRPA (European Defence Industry Reinforcement through common Procurement Act) en EDIP (European Defence Investment Program).

Alleen zullen door de uiteenlopende interpretaties van de EU-voorwaarden bij gemeenschappelijke ontwikkeling onherroepelijk problemen opduiken bij export buiten de EU. Uiteindelijk zal dat leiden tot uitsluiting van bedrijven uit de lid- of deelstaten met de strengste regelgeving, waaronder dus ook Vlaanderen.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Zorg voor meer uniformiteit in de toepassing van de EU-richtlijnen

Agoria pleit ervoor om ook de positieve afwegingen in rekening te nemen, zoals impact op de nationale en regionale veiligheid (cfr. het Strategisch Kompas van de EU). Hou naast de geweigerde exportaanvragen ook rekening met de vergunde aanvragen door andere lidstaten.

#2 Creëer een systeem van identieke toepassing van exportregels voor materieel geproduceerd in het kader van multinationale programma's door voorafgaande intergouvernementele afspraken tussen de lidstaten van de deelnemende bedrijven.

#3 Stimuleer de aankoop van lokale technologie voor materieel geproduceerd in het kader van multinationale programma's en zorg hierbij voor regionale evenwichten.

Technology for a better world

Defensie raakt meerdere focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria. Als technologische industrie willen we zoveel mogelijk meerwaarde creëren voor de samenleving. Behalve onze economische bijdrage aan de welvaart en de tewerkstelling in België, maximaliseren we ook onze maatschappelijke meerwaarde. Dat doen we door bij te dragen aan de veiligheid van onze maatschappij en met technologische ontwikkelingen die ook in de civiele wereld toepassing vinden.

www.enroute2024.be